

Seminaarin ohjelma

klo 9.00-10.45

Seminaarin avaus

Jari Leppä, maa- ja metsätalousministeri

Ruoka2030 -verkkoriihi – vaiheiden I ja II tulokset

Jarkko Kuusinen, Senior Advisor, Fountain Park Oy

Ruokaketjun toimijoiden haastattelukierroksen tulokset

Iikka Mäkelä, selvitysmies

Keskustelua

klo 10.45-11.15

Kahvitauko

klo 11.15-13.00

A National Food Strategy for Sweden

Gustav af Wetterstedt, Coordinator of the National Food Strategy, Ministry of Enterprise and Innovation

Ruoka2030 -toimeenpanosuunnitelman tilannekatsaus

Anna-Leena Miettinen, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

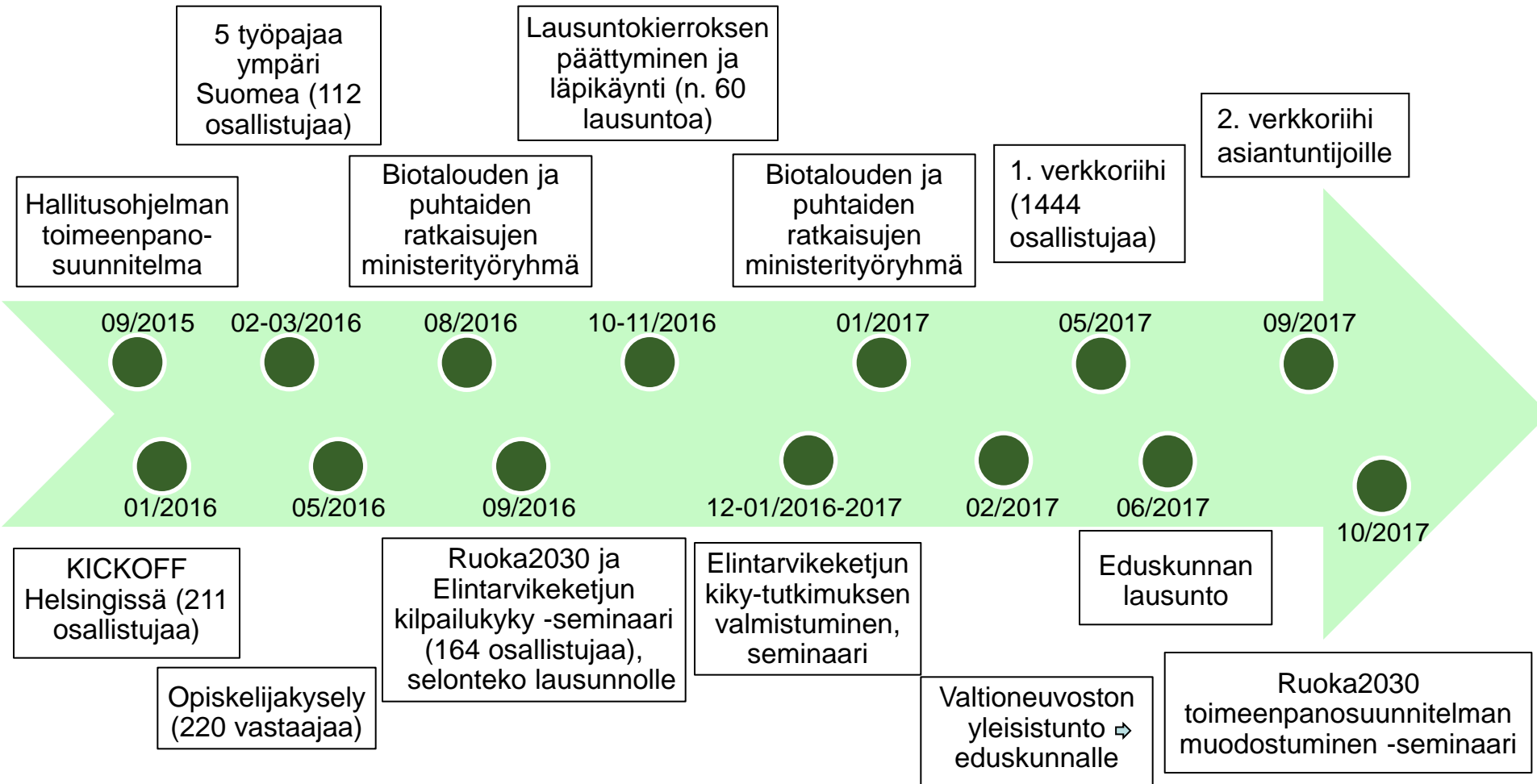
Keskustelua

klo 13.00

Tilaisuus päättyy

RUOKA2030 AIKATAULU

palautelaatikko auki mmm.fi/ruoka2030

ruokaa ja luonnonvaroja

#ruoka2030

mmm.fi/ruoka2030

Ruoka2030 toimeenpanosuunnitelman valmistelu

Toukokuu- syyskuu 2017

4.10.2017

Fountain Park Oy
Jarkko Kuusinen

Ruoka2030 toimeenpanosuunnitelman valmistelun tuki

Valtioneuvoston
selonteko
ruokapolitiikasta

Ruoka2030

Suomi-ruokaa meille ja maailmalle

- 7 teemaa
- 7 toimenpidelistää
- 85 toimenpidettä

Ruokaketjun
toimijoiden
Verkkoavoriihi
Toukokuu 2017

- 7 teemaa
- 46 toimenpiteen
tärkeyden arviointi

- Eduskunnan MMv
kannanotto

- Selvitysmiehen
raportti

MMM sisäinen
Verkkotyöpaja
Syyskuu 2017

- 25 toimenpiteen
priorisointi x3
  - Tärkeys
  - Kiireellisyys
  - Toteutettavuus

- Kuka, mitä, milloin

Ruokaketjun toimijoiden ja sidosryhmien osallistaminen verkkoaiavoriitillä

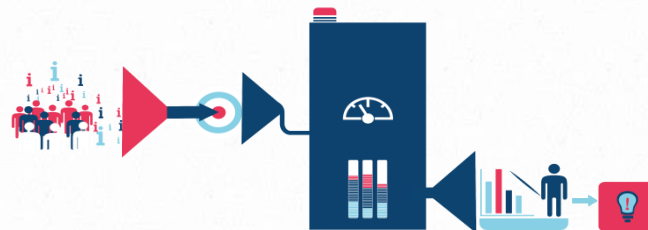
6.6.2017

Fountain Park Oy/ Jarkko Kuusinen, Maarit Viik-Kajander

Sisältö (MMM:n nettisivuilla)

Tavoite, kutsuminen ja osallistuminen	3
Osallistuminen käytännössä	6
Havaintoja vastaamisesta	7
Arvontaan osallistuminen	9
Teemakohtaiset tulokset	
• Alkutuotanto	11
• Ruuan reitit pellolta pöytään monipuolistuvat	58
• Tutkimus, neuvonta ja osaamisen kehittäminen	66
• Ruokakulttuuri ja ruuan arvostus	78
• Ruoka ja kansanterveys	94
• Ruokaturva ja huoltovarmuus	99
• Kilpailukyky	103
Liitteet	120-171

Tavoite, kutsuminen ja osallistuminen

Tavoite:

Selvittää Ruoka2030 toimeenpanosuunnitelman laadinnan tueksi ruokaketjun toimijoiden ja sidosryhmien näkemyksiä ja ajatuksia.

Kutsuminen:

Sähköpostitse, uutiskirjeitse, sosiaalinen media

Osallistumiseen käytetty aika:

18 min / oman palautteen antamiseen ryhtynyt osallistuja

Osallistumisaika:

9.5.–30.5.2017

Osallistumiset:

1 444 osallistumista

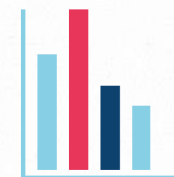

Tavoitteet ja avainlukuja

- **Tavoitteena oli**
  - osallistaa laajasti ruokajärjestelmän toimijoita
  - tehdä Ruoka2030 selonteon teemoja ja tavoitteita tutuksi kohderyhmille
  - kerätä ideoita ja näkemyksiä konkreettisiksi toimenpiteiksi Ruoka2030 osa-alueille
  - kerätä ajatuksia yhteistyöhön ja toimijoihin liittyen

- **1 444 osallistumista**
  - 3 520 omasanaista vastausta (noin 300 A4 -sivua)
  - 13 216 tärkeysarviointia yhteensä 46 ennakkoon tunnistettuun ”Mitä pitää tehdä” -asiaan

- **Kutsu lähetettiin 2 471 sähköpostiosoitteeseen**
- **Sosiaalinen media toimi hyvin osallistujien rekrytoinnissa**

Osallistuminen

- Vastaamisaika 9.5. - 30.5.2017
- Taustamuuttujatiedon antaneita osallistujia 1.444

Rooli, jossa vastaan	Määrä	% -osuus
Maatalousyrittäjä	480	33 %
Yrittäjä	93	6 %
Työntekijä yrityksessä/maataloudessa	128	9 %
Kuluttaja	198	14 %
Opiskelija	53	4 %
Kunnan tai kaupungin työntekijä	51	4 %
Poliittinen päättäjä	19	1 %
Media	11	1 %
Ministeriön työntekijä	26	2 %
Tutkija, kehittäjä	109	8 %
Muu asiantuntija	219	15 %
Muu rooli	57	4 %

Sektori/toimiala	Määrä	% -osuus
Alkutuotanto	602	42 %
Elintarviketeollisuus	141	10 %
Ruokapalvelut	54	4 %
Kuljetus, logistiikka ja kauppa	13	1 %
Muu ruokaketjun yritystoiminta	25	2 %
Kunta tai kaupunki	62	4 %
Ministeriö, muu valtionhallinto	81	6 %
Järjestöt, yhdistykset, kolmas sektori	100	7 %
Tutkimus, koulutus, opetus ja neuvonta	164	11 %
Muu	198	14 %

Ikäryhmä	Määrä	%-osuus
alle 25 vuotta	61	4 %
26-50 vuotta	766	53 %
51-65 vuotta	521	36 %
yli 65 vuotta	96	7 %
YHTEENSÄ	1444	100 %

- Ruokaketju 45%
- Asiantuntijat 23%
- Kuluttajat, opiskelijat 18%
- Hallinto 7%

Osallistuminen käytännössä

Ruoka2030 lyhyt esittely
Kunkin seitsemän teeman osalta keskeisten asioiden esittelyt

Arviointi:
Mitkä teemakohtaisesti tunnistetuista toimenpiteistä ovat tärkeimpiä?

Kolmen tärkeimmän konkretisointi:
Mitä asian edistämiseksi konkreettisesti pitää tehdä?

Ideointi:
Millä konkreettisilla keinoilla voitaisiin tehostaa teema-alueen tavoitteiden toteutumista?

Lopuksi:
Mitä muita ajatuksia asiaan? Tai terveisiä toimenpideohjelman tekijöille? Kenen tulisi tehdä / millä aikataululla?

Havaintoja vastaamisesta

- Alkutuotannon asioihin liittyi eniten kriittisyyttä
  - Alhaiset tuottajahinnat
  - Tuotannon kannattamattomuus
  - Valvonnan aiheuttamat turhaumat ja byrokratia

- Mahdollisuuksia nousi myös esiin, mm. erilaisia aloitteita yhteistyön lisäämiseen pientuottajien kesken (yhteistilat jne)
  - Huolena osataanko niitä hyödyntää ja
  - Estääkö säännöt uusiin kokeiluihin ryhtymisen

Havaintoja vastaamisesta jatkuu..

- Ongelmista syyttely suuntautuu lähinnä kaupan ja keskusliikkeiden suuntaan ja niiden tuottajien etujen vastaiseen toimintaan
- Tukijärjestelmään ja valvontaan liittyy osallistujien mielestä useita puutteita, mutta ne ovat tyypiltään enemmän ”olosuhde-tyyppisiä”
- Pientuottajan asema on palautteen perusteella heikko ja puolustajaa tai tukijaa ei oikein näy

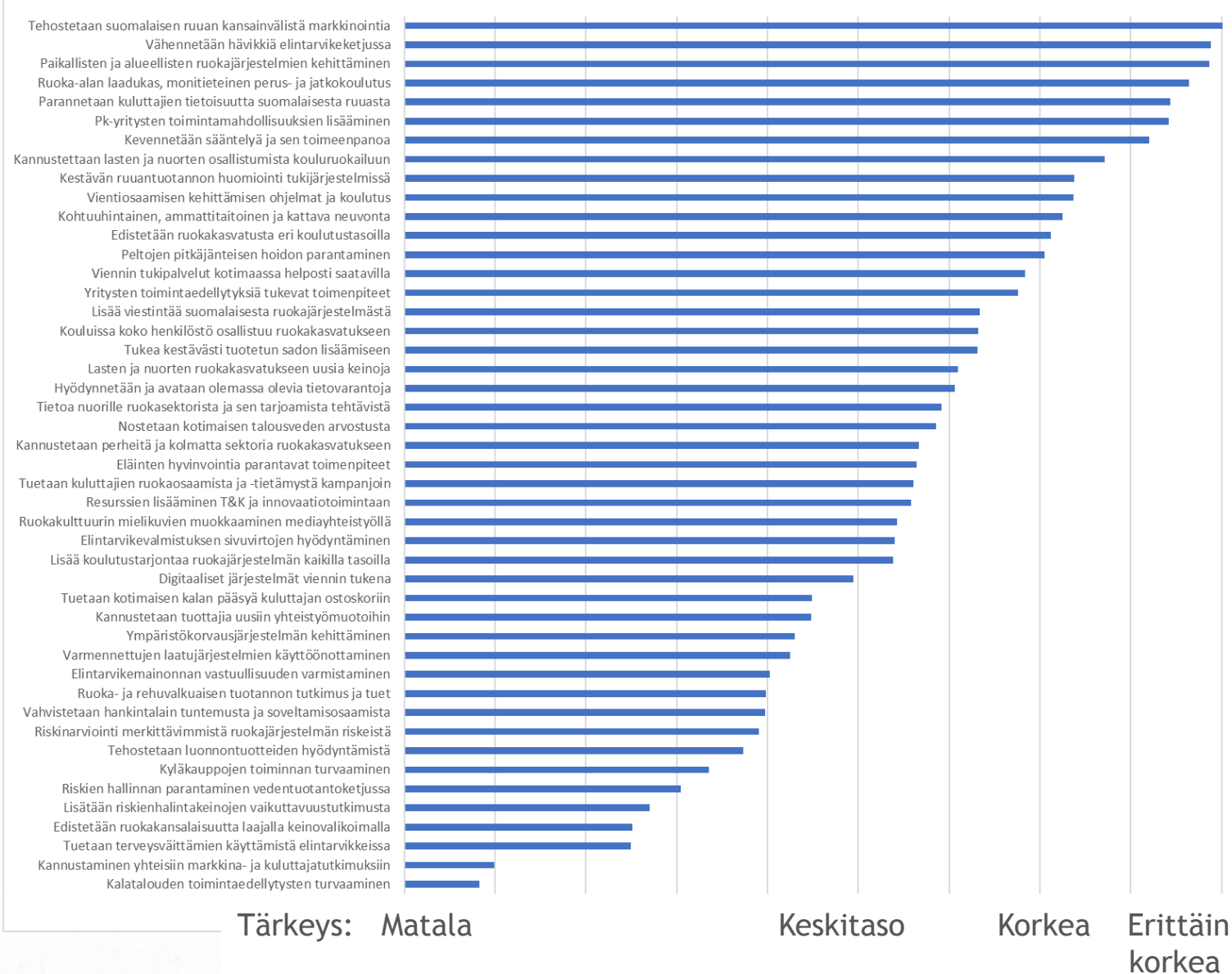
Havaintoja vastaamisesta, jatkuu

- Ongelmien ratkaiseminen
  - Omaan vastuun ottamista ongelmien ratkaisemisesta paikallisella tasolla näkyy jonkin verran, mutta ei yleisemmällä ongelmien juurisyiden tasolla
  - Ekosysteemitason parannuksista vastuu työnnetään hallinnolle ja viranomaisille
- Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä kaivattiin lisää
- Median esiin nostamat asiat näkyvät kommentoinnissa, esim. nyhtökaura, kotimainen mustikka (superfood)

YHTEENVETO TULOKSISTA

Teemoittain

Tärkeysnäkökymyksissä suuret erot

1. Alkutuotanto

Alkutuotanto

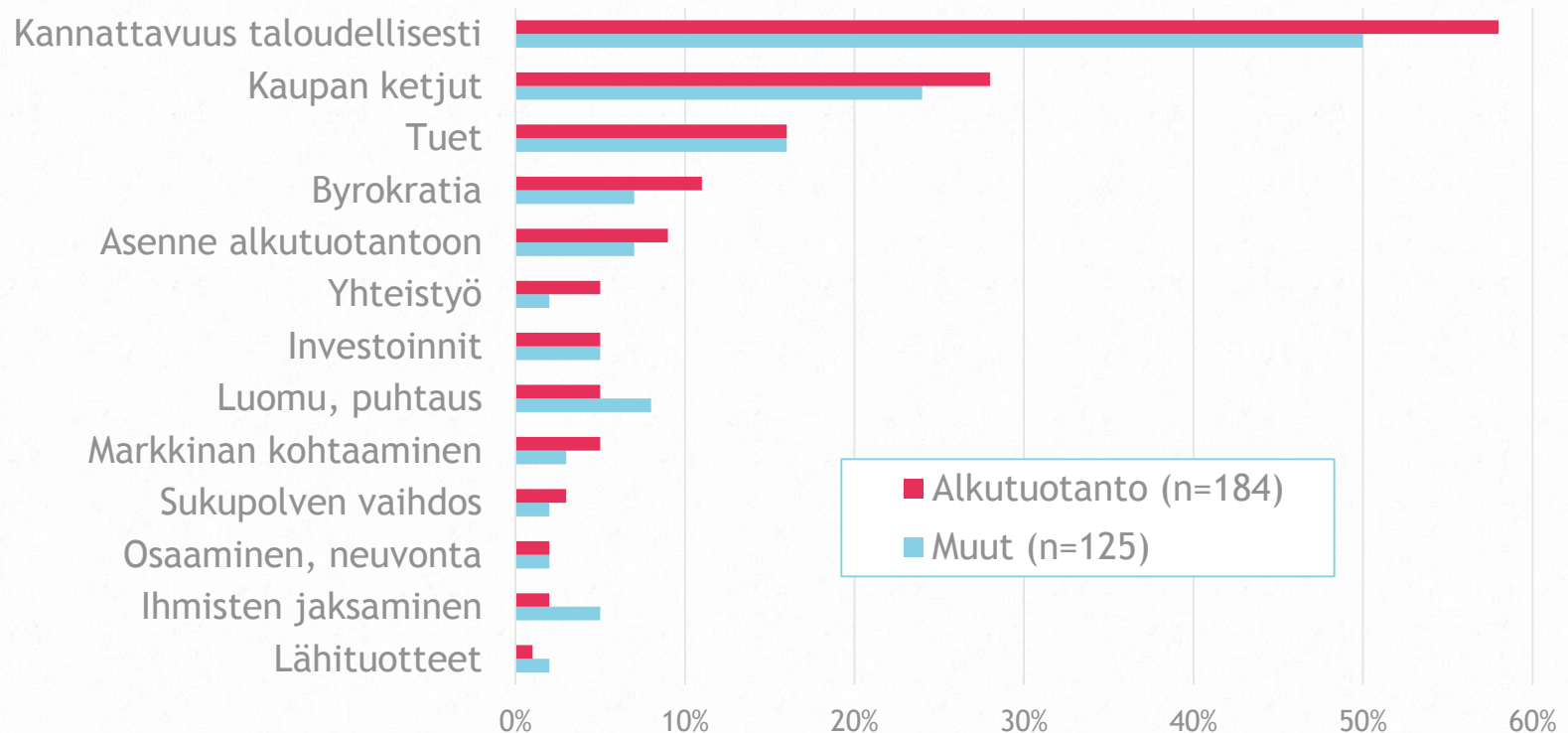
Toimenpiteiden tärkeysjärjestys

#	Toimenpide	Tärkeys
1	Kestävän ruuantuotannon huomiointi tukijärjestelmissä	Korkea
2	Peltojen pitkäjänteisen hoidon parantaminen	Korkea
3	Tukea kestävästi tuotetun sadon lisäämiseen	Korkea
4	Eläinten hyvinvointia parantavat toimenpiteet	Korkea
5	Tuetaan kotimaisen kalan pääsyä kuluttajan ostoskoriin	Korkea
6	Kannustetaan tuottajia uusiin yhteistyömuotoihin	Korkea
7	Ympäristökorvausjärjestelmän kehittäminen	Korkea
8	Ruoka- ja rehuvalkuaisen tuotannon tutkimus ja tuet	Korkea
9	Tehostetaan luonnontuotteiden hyödyntämistä	Keskitaso
10	Riskien hallinnan parantaminen vedentuotantoketjussa	Keskitaso
11	Kalatalouden toimintaedellytysten turvaaminen	Matala

Alkutuotannon haasteet

(Vastaajat: Alkutuotanto vs. muut kuin alkutuotanto)

- Alkutuotannon kannattavuus on ylivoimaisesti keskeisin haastealue
- Kaupan ketjujen toiminta ja tukipolitiikka kannattavuushaasteiden syitä

- **Eniten esille nousee kaupan ylivahvan aseman ja vaikutuksen heikentäminen tuottajien yhteistyön kautta**
  - Yhteistyön kautta vastapaino kauppaketjuille / kauppojen ylivallan suitsiminen
  - Tuottajien keskeinen yhteistyö vastustamaan ”sanelupolitiikkaa”
- **Lisää yhteistyötä tarvitaan**
  - MTK:n ja kilpailuviranomaisten yhteistyötä
  - Ympäristö- ja MMM:n alaisten viranomaisten yhteistyö
  - Valtion ja kuntien pitäisi yhdessä sopia keinoista tuottajien tilanteen helpottamiseksi.
  - Alkutuottajien liittojen yhteistyö / MTK, MMM, MHY, ProAgria jne. yhteen

2. Ruuan reitit pellolta pöytään monipuolistuvat

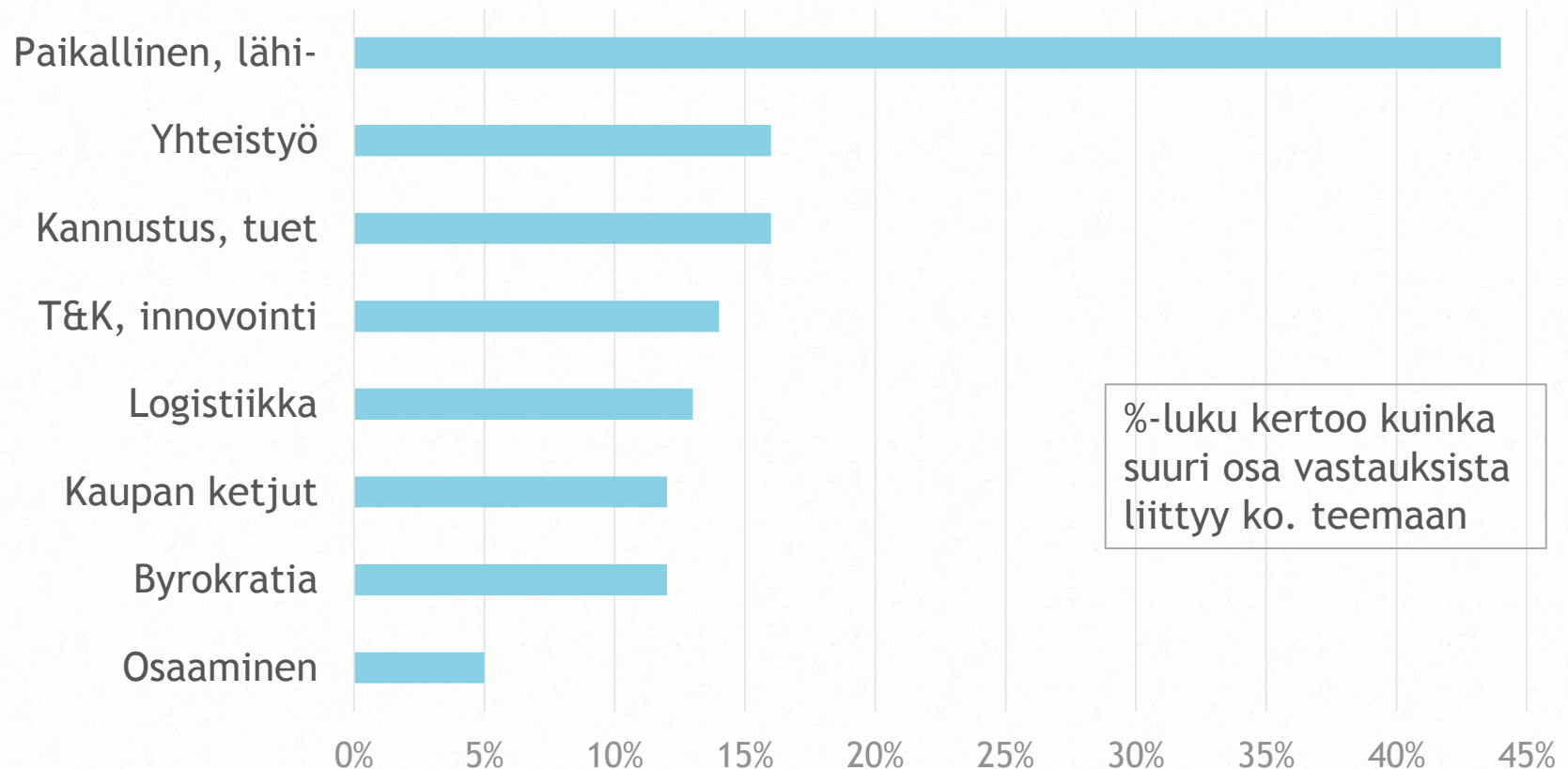
Ruuan reitit pellolta pöytään monipuolistuvat

Toimenpiteiden tärkeysjärjestys

#	Toimenpide	Tärkeys
1	Paikallisten ja alueellisten ruokajärjestelmien kehittäminen	Erittäin korkea
2	Pk-yritysten toimintamahdollisuuksien lisääminen	Erittäin korkea
3	Yritysten toimintaedellytyksiä tukevat toimenpiteet	Korkea
4	Resurssien lisääminen T&K ja innovaatiotoimintaan	Korkea
5	Elintarvikemarkkinan vastuullisuuden varmistaminen	Korkea
6	Kyläkauppojen toiminnan turvaaminen	Keskitaso
7	Kannustaminen yhteisiin markkina- ja kuluttajatutkimuksiin	Matala

Kuinka tehostaa ruuan reittejä pellolta pöytään? (n=249)

- Ensisijaisesti painotetaan ruokajärjestelmän paikallista toimintaa
- Tärkeitä ovat yhteistyö, kannustimet ja tuet sekä uusien toimintojen kehittäminen

3. Tutkimus, neuvonta ja osaamisen kehittäminen

Tutkimus, neuvonta ja osaamisen kehittäminen

Toimenpiteiden tärkeys

#	Toimenpide	Tärkeys
1	Ruoka-alan laadukas, monitieteinen perus- ja jatkokoulutus	<u>Erittäin korkea</u>
2	Kohtuuhintainen, ammattitaitoinen ja kattava neuvonta	Korkea
3	Lisää viestintää suomalaisesta ruokajärjestelmästä	Korkea
4	Hyödynnetään ja avataan olemassa olevia tietovarantoja	Korkea
5	Elintarvikevalmistuksen sivuvirtojen hyödyntäminen	Korkea
6	Lisää koulutustarjontaa ruokajärjestelmän kaikilla tasoilla	Korkea
7	Riskinarviointi merkittävimmistä ruokajärjestelmän riskeistä	<u>Korkea</u>
8	Lisätään riskienhallintakeinojen vaikuttavuustutkimusta	Keskitaso
9	Tuetaan terveystietämisen käyttämistä elintarvikkeissa	Keskitaso

4. Ruokakulttuuri ja ruuan arvostus

Ruokakulttuuri ja ruuan arvostus

Toimenpiteiden tärkeysjärjestys

#	Toimenpide	Tärkeys
1	Vähennetään hävikkiä elintarvikeketjussa	Erittäin korkea
2	Kannustetaan lasten ja nuorten osallistumista kouluruokailuun	Erittäin korkea
3	Edistetään ruokakasvatusta eri koulutustasoilla	<u>Erittäin korkea</u>
4	Kouluissa koko henkilöstö osallistuu ruokakasvatukseen	Korkea
5	Lasten ja nuorten ruokakasvatukseen uusia keinoja	Korkea
6	Nostetaan kotimaisen talousveden arvostusta	Korkea
7	Kannustetaan perheitä ja kolmatta sektoria ruokakasvatukseen	Korkea
8	Tuetaan kuluttajien ruokaosaa-mista ja -tietämystä kampanjoin	Korkea
9	Ruokakulttuurin mielikuvien muokkaaminen mediayhteistyöllä	<u>Korkea</u>
10	Edistetään ruokakansalaisuutta laajalla keinovalikoimalla	Keskitaso

5. Ruoka ja kansanterveys

Mitä tulee käytännössä tehdä, jotta toimijat koko ruokajärjestelmässä sitoutuvat edistämään väestön terveyttä ja hyvää ravitsemusta?

- Konkreettista, käytännönläheistä, havainnollistavaa ravitsemusneuvontaa lisää neuvoloihin, varhaiskasvatukseen, perheillessuunnattuihin tapahtumiin, oppilaitoksiin jne.
  - Ravitsemuksen asiantuntijat/laitokset/järjestöt tuottavat koulutukseen valmiita koulutusmateriaaleja
- Kehitetään terveysperustaista verotusta: tukea terveellisille elintarvikkeille, kuten kouluhedelmätuki, tuki rasvattomille maitotuotteille
- Kannustimia kunnille, maakunnille terveyden ja terveellisen ravitsemuksen edistämiseksi (+ seuranta)

Mitä tulee käytännössä tehdä, jotta toimijat koko ruokajärjestelmässä sitoutuvat edistämään väestön terveyttä ja hyvää ravitsemusta?

- Lasten suojele epäterveellisten elintarvikkeiden markkinoinnilta kaikilla mediakanavilla, myös internet
- Suolan käytön vähentäminen esim. lainsäädännöllisesti.
- Sokerivero, suolavero
- Terveelliseksi määritellyn ruoan arvonlisäveroa alennetaan ja ns. roskaruoan arvonlisäveroa nostetaan.
- Vastaava kuin Liikkuva koulu -ohjelma varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen mutta ruoasta.

Kuinka saadaan yrittäjiä kannustettua käyttämään elintarviketurvallisuutta vastuullisuusjärjestelmiä?

- Kauppaketjut tekevät niistä kauppaan pääsyn ehdon
- Tukipolitiikalla vaikuttaminen
  - Mahdollisuus saada valtiolta tukea, jos vastuullisuusjärjestelmät ovat käytössä (kannustinjärjestelmä)
  - Vastuullisuusjärjestelmien noudattaminen asetetaan ns. yritystukien yhdeksi myöntämiskriteeriksi.
- Jatkuvaa viestintää mediassa kuluttajien suuntaan siitä, että he suosisivat vastuullisesti tuotettujen / toimivien valmistajien tuotteita
- Merkki (vrt sydänmerkki tai joutsenlippu) informoi nopeasti ja helposti kuluttajaa

Uuden teknologian hyödyntäminen elintarviketurvallisuuden edistämiseksi ja valvonnassa?

- Aurinko- ja tuulienergiaa viljojen kuivatuksessa
- Ultraääni mikrobien tuhoamiseen > lisäaineiden vähentäminen
- Kamerateurastus- ja leikkuutiloihin
- Nopeasti luettavat mittariliuskat kylmäketjun varmistamiseksi
- Fineli-tietokannan uudistaminen ja parempi hyödyntäminen
- Pakkaukset, jotka kertovat ruuan lämpötilan ja kylmäketjun eheänä pysymisen
- Julkista rahaa älypakkausten kehittämiseen. Osa antureista pakollisiksi

6. Ruokaturva ja huoltovarmuus

Kuinka saadaan turvattua väestön ravinnon saatavuus, laatu ja turvallisuus?

- Tuottajahintojen nostaminen - alkutuotanto houkuttelevammaksi
- Tuotannon pysyminen maanlaajuisena
- Rohkaistaan nuoria elintarvikealalle , erityisesti alkutuotantoon
- Kannustetaan kaupunkiviljelyyn ja luonnontuotteiden keräämiseen
- Pienyrittäjien hajautettua alkutuotantoa ja jalostustoimintaa
- Varmuusvarastojen kasvattaminen, hajautettu varastointi
- Ohjaus kierrätysravinteiden täysipainoiseen hyödyntämiseen - ei riippuvaisuutta tuontilannoitteista
- Hajautettua sähköntuotantoa (aurinko, tuuli)
- Viljelykierron monipuolistaminen

Kuinka sitouttaa ruokajärjestelmän toimijat parantamaan kestäväää kiertotaloutta ja energia- sekä materiaalitehokkuutta toiminnassaan?

- Valtion tuki ja ohjaus ohjaus kohti kestävämpään toimintaan
- Veroale kehitykseen sitoutuville toimijoille
- Koulutusta ja neuvontaa - toisten esimerkit ja tilakohtaiset näytökset
- Kompostoinnin ja biokaasulaitosten kehitys
- Viestimällä toimijoiden saamasta hyödyistä, säästöistä ja kilpailuedusta
- Tuotepakkausten suunnitteluun panostaminen energiaa säästäviksi ja kierrätyskelpoisiksi
- Kierrätyksen kehittäminen ja salliminen elintarvikepakkauksissa - haittaverot hajoamattomille pakkauksille

Kuinka toimien saadaan lisättyä ruokajärjestelmän toimijoiden varautumisosaamista ja parannettua varautumisjärjestelyjä?

- Valtion ohjaus ja säädökset varautumisjärjestelyjen toteuttamiseen
- Säännöllinen koulutus yhdessä viranomaisten, puolustusvoimien, kaupan, teollisuuden ja alkutuotannon kanssa
- Selkokielinen kirjallinen varautumisopas tuottajille
- Erinäisten riskien pohjalta tehtävät skenaariot ja simulaatiot
- Toimijoilla oma valvontasuunnitelma, joka kattaa poikkeusolot.
  - Suunnitelman tulisi kuvata toimintatavat poikkeustilanteissa, kuten mistä hankkia aggregaatti, jos tilalla on sähkökatko.
- Järjestöjen tukeminen varautumistyössä ja näiden tuominen lähemmäksi tuottajia

7. Kilpailukyky

Kilpailukyky

Toimenpiteiden tärkeys

#	Toimenpide	Tärkeys
1	Tehostetaan suomalaisen ruuan kansainvälistä markkinointia	Erittäin korkea
3	Parannetaan kuluttajien tietoisuutta suomalaisesta ruuasta	Erittäin korkea
2	Kevennetään sääntelyä ja sen toimeenpanoa	Erittäin korkea
4	Vientiosaamisen kehittämisen ohjelmat ja koulutus	Korkea
6	Viennin tukipalvelut kotimaassa helposti saatavilla	Korkea
5	Tietoa nuorille ruokasektorista ja sen tarjoamista tehtävistä	Korkea
7	Digitaaliset järjestelmät viennin tukena	Korkea
9	Varmennettujen laatujärjestelmien käyttöönotto	Korkea
8	Vahvistetaan hankintalain tuntemusta ja soveltamisosaamista	Korkea

MMM Ruoka 2030

Toimeenpanosuunnitelman sisäinen valmistelu

19.9.2017

Jarkko Kuusinen, Maarit Viik-Kajander

- Ruoka 2030 selonteko > ruokaketjun laaja verkkoaivoriihi
- Eduskunnan valiokuntalausunto ja selvitysmiehen raportti
  - 25 toimenpanoon liittyvää asiaa sisäiseen jatkotyöryhmään
- Toimeenpanon näkökulmasta asioiden priorisointi
  - Tärkeys
  - Kiireellisyys
  - Toteutettavuus
- Kutsu lähetettiin 84 verkostoon kuuluvalle asiantuntijalle
  - Mm. Luke, Panimoliitto, ETL, MaVi, Evira, MTK, Kuluttajaliitto, ProAgria, WWF, SLC, Arene, UTU, FWF, VVY ym.
  - Ministeriöt yht. noin 50% kutsutuista

Priorisointiin tuodut asiat jakautuvat toimeenpanon kannalta kolmeen tärkeysluokkaan

(Aineistona olivat edellisen vaiheen laajassa sidosryhmädialogissa kärkeen nousseet asiat)

Priorisointi toimeenpanossa

= Ylin 1/3   = Keskimäinen 1/3   = Alin 1/3

	Tärkeys	Kiireellisyys	Helppous	Index
Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen varmistaminen	24			
Suomalaisen ruuan kansainvälinen markkinointi	25			
Kuluttajien tietoisuus suomalaisesta ruuasta	20			
Kevennetään sääntelyä ja kehitetään hankintaosaamista	15			
Hallinnonalojen yhteistyö tavoitteiden saavuttamisessa	23			
Lasten ja nuorten osallistuminen kouluruokailuun	9			
Hallinnollisten ja teknisten esteiden purku viennistä	19			
Lisätään joustavuutta alkutuotannon sivuelinkeinoissa	16			
Kannustaminen ja ohjaaminen uusiin yhteistyömuotoihin	18			
Valvonnan päällekkäisyyksien poistaminen	13			
Kuluttajien tarpeiden ja toiveiden huomioiminen	21			
Veden, vesiosaamisen ja -teknologian viennin edistäminen	14			
Julkisen sektorin esimerkki joukkoruokailun kehittämiseen	4			
Vähennetään ruuan hävikkiä	8			
Ammattitaitoinen ja kattava neuvontapalvelu yrittäjille	6			
Viennissä keskitytään korkean jalostusasteen tuotteisiin	22			
Ruokatutkimusstrategia osaksi biotalousstrategiaa	3			
Maatalous osaksi bio- ja kiertotaloutta	12			
Kehitetään viranomaisten viestintää riskitilanteista	1			
Parannetaan varautumisosaamista ja -järjestelyjä	2			
Ruoka-alan perus- ja jatkokoulutuksen kehittäminen	7			
Kestävän ruuantuotannon edistäminen tukijärjestelmissä	17			
Kaupan rakenteen monipuolistaminen	5			
Kotimaisen valkuaistuotannon lisääminen	10			
Eläinten hyvinvointia parantavat toimenpiteet	11			

Priorisointi toimeenpanossa

= Ylin 1/3   = Keskimäinen 1/3   = Alin 1/3

	Tärkeys	Kiireellisyys	Helppous	Index
Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen varmistaminen	24	21		
Suomalaisen ruuan kansainvälinen markkinointi	25	23		
Kuluttajien tietoisuus suomalaisesta ruuasta	20	16		
Kevennetään sääntelyä ja kehitetään hankintaosaamista	15	24		
Hallinnonalojen yhteistyö tavoitteiden saavuttamisessa	23	20		
Lasten ja nuorten osallistuminen kouluruokailuun	9	25		
Hallinnollisten ja teknisten esteiden purku viennistä	19	22		
Lisätään joustavuutta alkutuotannon sivuelinkeinoissa	16	10		
Kannustaminen ja ohjaaminen uusiin yhteistyömuotoihin	18	11		
Valvonnan päällekkäisyyksien poistaminen	13	19		
Kuluttajien tarpeiden ja toiveiden huomioiminen	21	12		
Veden, vesiosaamisen ja -teknologian viennin edistäminen	14	15		
Julkisen sektorin esimerkki joukkoruokailun kehittämiseen	4	9		
Vähennetään ruuan hävikkiä	8	18		
Ammattitaitoinen ja kattava neuvontapalvelu yrittäjille	6	13		
Viennissä keskitytään korkean jalostusasteen tuotteisiin	22	6		
Ruokatutkimusstrategia osaksi biotalousstrategiaa	3	14		
Maatalous osaksi bio- ja kiertotaloutta	12	8		
Kehitetään viranomaisten viestintää riskitilanteista	1	3		
Parannetaan varautumisosaamista ja -järjestelyjä	2	2		
Ruoka-alan perus- ja jatkokoulutuksen kehittäminen	7	1		
Kestävän ruuantuotannon edistäminen tukijärjestelmissä	17	4		
Kauppan rakenteen monipuolistaminen	5	17		
Kotimaisen valkuaistuotannon lisääminen	10	7		
Eläinten hyvinvointia parantavat toimenpiteet	11	5		

Priorisointi toimeenpanossa

= Ylin 1/3   = Keskimäinen 1/3   = Alin 1/3

	Tärkeys	Kiireellisyys	Helppous	Index
Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen varmistaminen	24	21	18	63
Suomalaisen ruuan kansainvälinen markkinointi	25	23	13	61
Kuluttajien tietoisuus suomalaisesta ruuasta	20	16	24	60
Kevennetään sääntelyä ja kehitetään hankintaosaamista	15	24	20	59
Hallinnonalojen yhteistyö tavoitteiden saavuttamisessa	23	20	14	57
Lasten ja nuorten osallistuminen kouluruokailuun	9	25	23	57
Hallinnollisten ja teknisten esteiden purku viennistä	19	22	6	47
Lisätään joustavuutta alkutuotannon sivuelinkeinoissa	16	10	19	45
Kannustaminen ja ohjaaminen uusiin yhteistyömuotoihin	18	11	15	44
Valvonnan päällekkäisyyksien poistaminen	13	19	11	43
Kuluttajien tarpeiden ja toiveiden huomioiminen	21	12	8	41
Veden, vesiosaamisen ja -teknologian viennin edistäminen	14	15	9	38
Julkisen sektorin esimerkki joukkoruokailun kehittämiseen	4	9	25	38
Vähennetään ruuan hävikkiä	8	18	10	36
Ammattitaitoinen ja kattava neuvontapalvelu yrittäjille	6	13	17	36
Viennissä keskitytään korkean jalostusasteen tuotteisiin	22	6	4	32
Ruokatutkimusstrategia osaksi biotalousstrategiaa	3	14	12	29
Maatalous osaksi bio- ja kiertotaloutta	12	8	7	27
Kehitetään viranomaisten viestintää riskitilanteista	1	3	22	26
Parannetaan varautumisosaamista ja -järjestelyjä	2	2	21	25
Ruoka-alan perus- ja jatkokoulutuksen kehittäminen	7	1	16	24
Kestävän ruuantuotannon edistäminen tukijärjestelmissä	17	4	2	23
Kaupan rakenteen monipuolistaminen	5	17	1	23
Kotimaisen valkuaistuotannon lisääminen	10	7	5	22
Eläinten hyvinvointia parantavat toimenpiteet	11	5	3	19

Kiitos

Liitteet

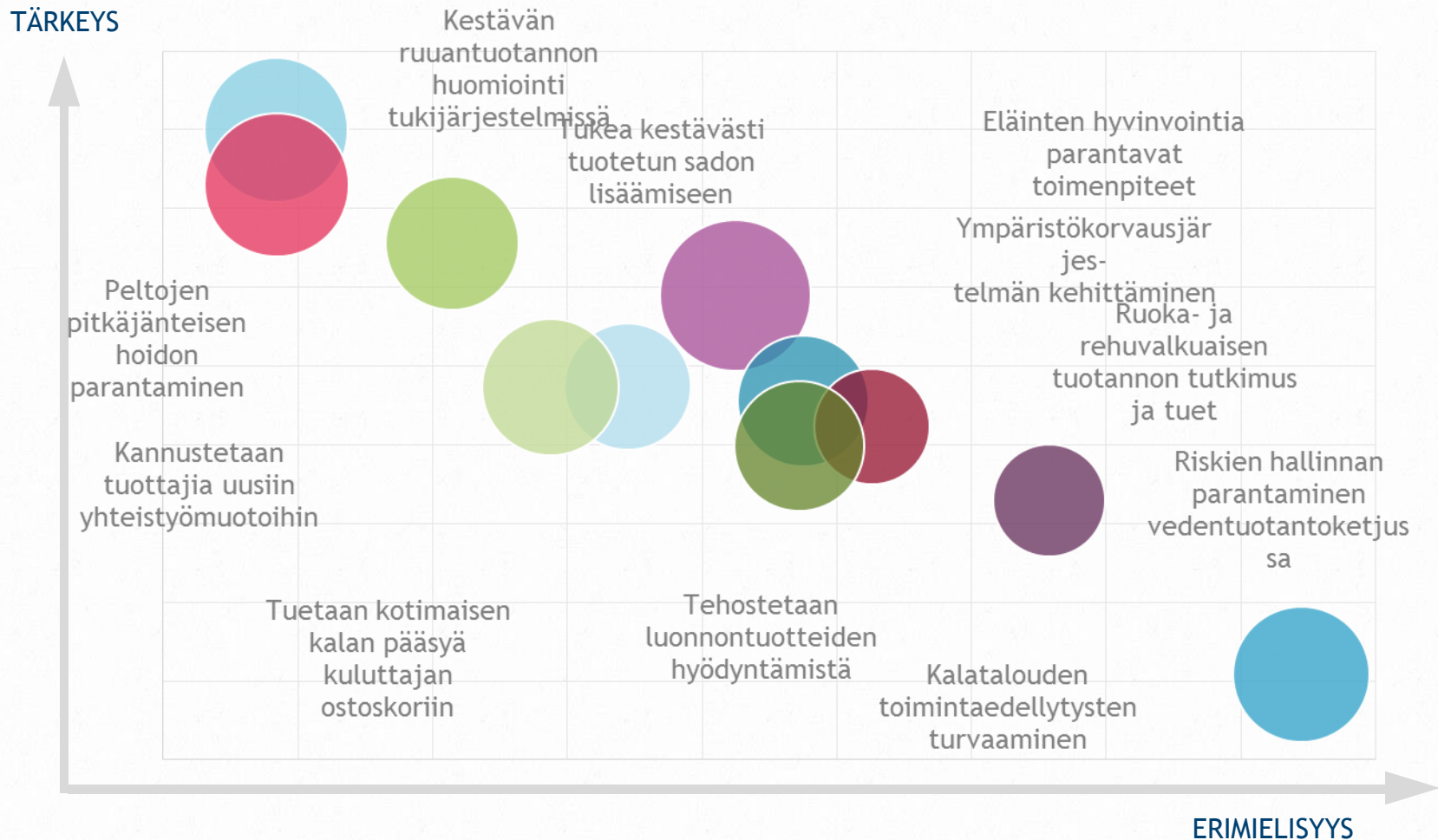

Alkutuotanto

Toimenpiteiden tärkeysjärjestys

#	Toimenpide	Kuvaus	Tärkeys
1	Kestävän ruuantuotannon huomiointi tukijärjestelmissä	Otetaan tukijärjestelmien suunnittelussa huomioon kestävän ruuantuotannon tavoitteet ja kulutuskysynnän muutokset.	Korkea
2	Peltojen pitkäjänteisen hoidon parantaminen	Parannetaan peltojen pitkäjänteistä hoitoa edistämällä muun muassa maaperän hiilen lisäämistä, ravinnekierrätystä ja vesitalouden hallintaa.	Korkea
3	Tukea kestävästi tuotetun sadon lisäämiseen	Panostetaan voimakkaasti kestävästi tuotetun sadon lisäämiseen ja edistetään viljelykasvien keskisatojen merkittävää parantamista maaperän hyvällä hoidolla, kuivatus- ja kastelujärjestelmien kehittämisellä...	Korkea
4	Eläinten hyvinvointia parantavat toimenpiteet	Ennaltaehkäistään ja torjutaan eläintauteja ja kasvintuhoojia sekä parannetaan eläinten hyvinvointia, jotta kasvin- ja eläintuotannon perusedellytykset saadaan varmistettua.	Korkea
5	Tuetaan kotimaisen kalan pääsyä kuluttajan ostoskoriin	Varmistetaan, että kotimainen kala terveellisenä ja turvallisena tuotteena löytää tiensä kuluttajan ostoskoriin.	Korkea
6	Kannustetaan tuottajia uusiin yhteistyömuotoihin	Kannustetaan tuottajia uusiin yhteistyömuotoihin tuottavuuden ja resurssitehokkuuden lisäämiseksi, kiinteämmän tuottaja-kuluttajayhteistyön luomiseksi ja siten markkinoiden kehittämiseksi.	Korkea
7	Ympäristökorvausjärjestelmän kehittäminen	Ympäristökorvausjärjestelmän yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen siten, että käytettävissä on tehokas ja tarkoituksenmukainen järjestelmä.	Korkea
8	Ruoka- ja rehuvalkuaisen tuotannon tutkimus ja tuet	Lisätään kotimaisen ruoka- ja rehuvalkuaisen tuotantoa tutkimuksen ja kasvinjalostuksen keinoin sekä tukijärjestelmiä kehittämällä.	Korkea
9	Tehostetaan luonnontuotteiden hyödyntämistä	Tehostetaan luonnontuotteiden talteenottoa ja laajennetaan luomukeruualueita. Viestinnän keinoin lisätään kiinnostusta kotitarvekeruuta kohtaan, kannustetaan keruuverkostojen luomiseen.	Keskitaso
10	Riskien hallinnan parantaminen vedentuotantoketjussa	Varmistetaan korkealaatuisen talousveden häiriötön tuotanto sekä alkutuotannon ja elintarvikkeiden jatkojalostuksen tarvitsema vesi parantamalla riskien hallintaa koko vedentuotantoketjussa.	Keskitaso
11	Kalatalouden toimintaedellytysten turvaaminen	Huolehtimalla kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidosta, luomalla kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö kalatalouden arvoketjulle sekä panostamalla uusien korkean lisäarvon tuotteiden kehittämiseen ja toimialan uudistumiseen.	Matala

Alkutuotannon asioiden tärkeys vaihteli matalasta korkeaan (n=520-580)

Alkutuotannon haasteet

Alkutuotannon kannattavuushaasteista sanottua

- *”Rahan puute alkutuotannossa. Maatalous loppuu Suomesta 50 vuoden sisällä, ainakin kotimaisin voimin. Saattaa olla että ruotsalaiset, tanskalaiset ja saksalaiset, jotka ovat ostaneet suomalaisen maatalouskaupan tulevat viljelemään tänne kiinalaisten lisäksi. erittäin harva suomalainen nuori jatkaa enää maanviljelijänä ja en ymmärrä miksi sivutoiminen maanviljely ja tilanjatkaminen on tehty mahdottomaksi.*
- *Pellon korkea hinta, alhaiset tuottajahinnat, korkeat kustannukset (mm.koneet) -> investointiriskit liian suuret*
- *Kilpailu tuottajien ja tuotantosuintien välillä estää yhteistyötä ja antaa esim. viljan ostajatahoille mahdollisuuden painaa hintoja alaspäin, koska satoa on tuloutettava*
- *Toiminnan taloudellinen kannattavuus heikko”*

Kannattavuushaasteista sanottua

- ”*Satotaso ja huono kannattavuus.*
- *Tuotannon huono kannattavuus.*
- *Tuottajahinnat”*
- *Ruokaketju ja- järjestelmä toimivat tälläkin hetkellä, mutta alkutuotannossa on nykyisin arvostuspula ja tuotteista ei makseta kohtuullista hintaa. Sen sijaan muu elintarvikeketju ja -teollisuus sekä kauppa tekevät voittoa alkutuotannon kustannuksella. Arvostuksen lisääminen ja kohtuulliset korvaukset tehdystä työstä ovat suuria haasteita maataloudessa.*
- *Tämän hetken suurin haaste on tilojen liian huono kannattavuus. Maailman parhaalle ja puhtaimmalle ruualle ei saada sen ansaitsemaa hintaa. Investointeja ei tapahdu tarvittavaa määrää nykyisillä talousnäkyillä.”*

Haasteita kaupan ketjuihin liittyen

- *”Kaupan merkit ovat kilpailun este. Kuluttaja ei ole kuningas vaan kauppa. Se päättää mitä kuluttajat voi ostaa. Uusien myyntikanavien etsintä myös isoille toimijoille.*
- *Tällä hetkellä alkutuotteiden niiiiin kovin alhainen hinta on suurin uhka. Monilla tiloilla ei ole muuta mahdollisuutta kuin laittaa pillit pussiin ja yrittää löytää palkkatyötä. Tämän talvinen kasvisten halpuuttaminen on hyvä esimerkki tästä. Kun kaalia myydään ulos 49 cnt/kg, niin voidaan kysyä, että mitä siitä alkutuottajalle (kenellekään) jää. Kaupalla on liian vahva rooli hinnanmuodostuksessa. Viime talven kasvisten halpuutuskampanjan aikana esim. kasvihuonekurkun hinta ei noussut, vaikka siitä oli sellainen pula, että hyllyt jäivät väliin tyhjiksi. Tietävästi aidosti markkinaehtoisessa toiminnassa hinta laskee silloin, kun tuotteesta on ylitarjontaa ja nousee, kun tavarasta on niukkuutta.”*

Haasteita kaupan ketjuihin liittyen

- ”Kaupan, tuotantoketjun ja tuottajien oikeudenmukainen tulonjako...
- *Surkeat tuottajahinnat niin lihassa kuin kasveissa eivät kannusta kehittämään tuotantoa vaan kehitys junnaa paikallaan. Hyvä esimerkki on lampaanlihan tuotanto. Tuottajahintaa on surkea, eikä kata mitään kustannuksia. Silti kaupoista ei löydy kotimaista lampaan lihaa, koska se on kaupoille liian kallista ostaa sisään. Ketju ei toimi lainkaan.*
- *Kaupalla nyt liian suuri osuus asiakkaan ostohinnasta. Jatkossa tuetaan erilaisia ”suoramyynti” ja osuuskunta ja yhteishyödyllinen osakeyhtiö malleja uusien kilpailevien myyntikanavien luomiseksi”*
- *Sadon arvo. Suomi tuottaa tutkitustikin (EFSA) maailman puhtainta ruokaa, mutta kotimainen elintarviketeollisuus ei halua maksaa tuottajille siitä käypää hintaa. Tuottajahinnat laahaavat monissa tuoteryhmissä EU:n pantkan pohjimmaisina. Lisäksi kauppa käärii voitot välistä.”*

Tuista ja tukijärjestelmästä sanottua

- *”Suuri haaste on tukipolitiikan uudistaminen ilman monimutkaistumista, kuitenkin siten että tuet kohdentuisivat aktiivisille maataloille, eikä kesantoviljelijöille.*
- *Maatalousyrittäjien toimeentulon riittävyys on haaste tukisummien ja tuottajahintojen pienentyessä ja kustannusten noustessa.*
- *Tilojen huono kannattavuus. Nyt kannattaa keskittyä tukien kalasteluun.*
- *Taloudellinen ahdinko on merkittävin haaste. Härdelli tukien maksatuksissa, muutokset maksatusaikatauluissa ja eri tukimuodoissa ovat johtaneet siihen, että viljelijä ei saa rahaa silloin kun olisi aika investoida. Tuotanto ei kehity, kun on kyse hengissä pysymisestä. Tuottaja tarvitsee sekä parempaa hintaa tuotteistaan että sujuvampaa tukipolitiikkaa.*
- *Tuotantoon sitomattomat tuet ovat taannuttaneet suomalaista tuotantoa pahoin. Kestävän kehityksen pitää olla markkinavetoista. Harrastelijaviljelijöiltä ja luomutuotannosta tuet pois. Ne pitää kohdistaa tuotannon kehittämiseen ei ylläpitoon. Olemme pahasti takamatkalla naapurimaihin nähden. Luomutuotanto ei ole kannattavampaa jos sitä tuetaan verovaroin.”*
- *”Tuot aktiivisille ja päätoimisille tiloille.”*

Haasteet / Byrokratia

- Regulaatio, monimutkainen säädösviidakko, valvonta nousevat ongelmina esiin jokaisessa teemassa
  - erilaisuudet tulkinnassa ja soveltamisessa
  - eri säännösten epäyhtenäinen valvonta
  - huomio epäolennaisen valvonnassa ja tarkastamisessa
  - maalaisjärjen puuttuminen
  - alkutuotannon kokemus ja ymmärrys paremmin mukaan järjestelmien suunnitteluun

- *”Kannattava maataloustuotanto on suurin haaste. Valtiovaltakin lisää kaikenmaailman kustannuksia. Esimerkkeinä. kiinteistövero, yle-maksu, rakennusluvut, ympäristölainsäädäntö, erilaisten valvontojen (ely-keskus, ymp.lupa, palotarkastus jne) hinnat, sähkövero, polttoainevero, kaikenmaailman lupakortit. Lisäksi joutuu tekemään kaikenmaailman selvityksiä ja kirjanpitoja monille eri tahoille ja vähän eri tietoja; siis osittain päällekkäin. Lisäksi yleinen negatiivinen suhtautuminen alkutuotantoon ja sen toimintaan.”*

Asenteista sanottua

- ”Yleinen negatiivinen suhtautuminen alkutuotantoon ja sen toimintaan.
- Puolueettoman tutkimustiedon rajallisuus ja ennakoasenteet.
- Asenneilmapiiri etenkin yhteistyön osalta.
- Se että ministeriössä ja lukeissa ja muissa virastoissa on niin paljon maatalousvastaista viranomaista että jo pelkästään he vaikeuttavat alkutuotannon tavoitteisiin pääsemistä. Tarkoituksella luodaan näissä em mainituissa tahoissa negatiivista kuvaa alkutuotannosta
- Tuottajien jähmeä asennoituminen muutokseen.
- Syiden hakeminen oman tekemisen ulkopuolelta. Syytetään toimimattomia markkinoita (jotka toimivat ihan oikein, kun ylitarjonta painaa hintoja alas ja vähentää tuotannon kannusteita...) ja maatalouspolitiikkaa (joka on toki yksi keskeinen syy mm. pellon hinnan karkaamiseen kestävämmälle tasolle)
- Viljelijöiden asenne, jos ikäkin jo on, miksi kehittää, jollei jatkajaa. Nostelee tuet pois, onhan se hyvää eläkkeen/palkan lisää.
- Muutosvastarinta, asenteet”

Haasteet

Luomutuotannosta sanottua

- ”*Esim. nautapuoletta puuttuu luomukasvatamot. Miksi näin? Ongelma on jatkunut niin kauan samana, että nyt olisi jo aika ratkaista tämä kriittinen luomuliian hukkakohta.*
- *Luomutuotannon oppiminen.*
- *Saadon tuottajat ymmärtämään luomutuotannon tärkeys.*
- *Luomuviljelyn koneellistamisen kehittymättömyys ja löydettävissä olevien koneiden hintataso.”*
- *Tuotannon ja kysynnän kohtaaminen. Tälläkin hetkellä luomutuotannolle olisi kysyntää, mutta uusia luomutuottajia ei ole ilmaantunut riittävästi.*
- *Kotimaisen ruoan arvostusta pitäisi lisätä, eikä sitä ainakaan auta tällaiset liberan tyyppiset ”ajatushautomot”:
<http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka/ajatushautomo-liberan-johtaja-kotimaisen-ruuan-suosimisesta-p...>*
- *Luomutuotannon oppiminen.”*

Yhteistyökohteita

- Koneisiin liittyvä yhteistyö (hankinta, käyttö, rahoitus...)
- Tilojen välinen yhteistyö / Tuotantotilayhteistyö
- Osuuskunnat / tuotannon ketjuuntuminen

- Tilojen ja yritysten yhteistyö / Tuotteiden suoramyynti vähittäismyyntiin
- Jatkojalostajan ja tuottajan yhteistyö

- Suoramyynti kuluttajille / tuottajien osuuskunnat
- Tuottaja-Kuluttajayhteistyö / Kuluttajat mukaan tuotantoketjuun
- Yhteistä tiedottamista kuluttajille (esim. satokausikalenteri) / Suoramarkkinointi

- Tilavierailuja kouluille
- Päättäjien lobbaaminen
- Luomujärjestöt / Sosiaaliset verkostot
- Tutkimus / Tilat ja tutkimuslaitokset yhteistyöhön

- Vientimarkkinayhteistyö

Yhteistyöstä sanottua

- ”Suunnitelmallisempi tuotanto, jossa toiminnot on järkevästi ketjutettu ja tuotetaan markkinoiden mukaan. Jokaisen ketjun osalle on laskettu kannattavuusvaade ja siihen pääsemistä seurataan.”
- Toimivat lähiruokaketjut, joissa alkutuotannon lähellä on tarvittavat teurastamot ja kasvinkäsittelylaitokset esimerkiksi osuuskunta yms. toimintamallilla.
- Yhteiset foorumit keskeisille toimijoille. Vastakkainasettelusta tulisi jokaisen pyrkiä eroon, vaikka se onkin mediaseksikästä. Ehkä kumppanuusmaatalouden kaltainen laajempi systeemi?
- Ketju alkaa rakentumaan jo alkutuotannossa, kun pienten tuottajien täytyisi yhdessä määritellä esim. tuotantotavat, toimitusajat ja yhteiset sopimukset. Tuotantorenkaiden kehittäminen alkutuottajille on tärkeää. Tulee kehittää helpompia toimintatapoja ja vähentää yhteistyön esteenä olevaa byrokratiaa.”

Yhteistyöstä sanottua

- ”*Elintarvikeketjun yhteinen vientiyhtiö olisi esim. Kiinan markkinoille pyrittäessä tehokkaampi ratkaisu, kuin erikseen toimivien ja maailmanmarkkinoiden näkökulmasta pienten yritysten omatoimiset ponnistelut.*
- *Panostetaan toimivien aktiivitulojen liikkeenjohdon koulutukseen --> syntyy aktiivisten toimijoiden verkosto, joka mahdollistaa myös yritystoiminnan harjoittamisen yhteistyössä. Toimivaa yhteistyötä voi syntyä vain, jos ihmiset luottavat toisiinsa ja näkevät muuttuvan toimintaympäristön haasteet samalla tavalla.*
- *Yhteismarkkinointi voisi tuoda lisäarvoa sekä myyjille että ostajille, mutta nykyisellä kaupan ja teollisuuden rakenteella viljelijälle jäävä lisäarvo on lähinnä marginaalinen”*

Alkutuotannon toimenpiteiden kommentointi

1. Kestävän ruuantuotannon huomiointi tukijärjestelmissä

Otetaan tukijärjestelmien suunnittelussa huomioon kestävän ruuantuotannon tavoitteet ja kulutuskysynnän muutokset.

Monissa kommenteissa esiin nousevia asioita

- Eettisesti ja ekologisesti kestävien tuotantomuotojen huomioiminen
- Kestävyyttä lisäävien toimenpiteiden huomioiminen
- Kysynnän mukaan suuntautuminen
- Fokus tuotannossa siihen mitä kuluttajat haluavat
- Lisää joustavuutta tukijärjestelmään
- Kasvihuonetuotannon tukiin joustoa
- Kokonaisuuden huomiointi
- Tuki ei ohjaa laadun tuottamiseen
- Byrokratia

1. Kestävän ruuantuotannon huomiointi tukijärjestelmissä

- *”Otetaan käyttöön laatujärjestelmätuki, jossa huomioitu kestävä ruoantuotanto.*
- *Maksetaan tukea tuotantoon sidottuna. Laatu ratkaisee, ei määrä.*
- *Tukien kohdistamien oikeille ruuan tuottajille.*
- *Jos saa tukea pitää sato kerätä.*
- *Kannustetaan markkinoiden mukaisesti, ei niitä vastaan.*
- *Aitojen ja konkreettisesti olemassa olevien kuluttajatrendien tutkiminen ja uuden bisneksen luonti.*
- *Nyt tukijärjestelmä mahdollistaa tukituotolla maataloustulon muodostuksen, mutta järjestelmään voitaisiin lisätä myös satomääritelytuki, jolloin satotasoa saataisiin korkeammaksi joka myös kannustaa paremmin hoidettuihin viljelysmaihin sekä maanviljelyyn perehtymiseen.*
- *Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan kansainväliset sitoumukset vaikuttavat tukipolitiikkaan. Kestävä kulutuskysynnän mukainen ruuantuotanto tulee olla keskiössä. Etujärjestöjen omat intressit eivät saa olla politiikka ohjaavia.*
- *Luomutuotannolle myös samat tuet kuin tavanomaisellekin; asiakas voi sitten maksaa luomutuotteista mitä haluaa.”*

1. Kestävän ruuantuotannon huomiointi tukijärjestelmissä

- *”Tuotetaan aidosti tuotteita; viljan viljelyä, rehun tuotantoa. Tässä vaiheessa ”hömppäheinän”-tuki olisi jätettävä pois, sillä tuhotaan pellot.*
- *Tukijärjestelmän tulee kannustaa tuottamaan, saamaan satoa ja kiloja. Tukijärjestelmän ei pidä tukea ”hömppäheiniä”, mikä ei edes ole ruuantuotantoa.*
- *Lopetetaan hömppäheinien tukeminen ja siirretään tuki kokonaisuudessaan lihan, maidon, viljan, rehujen, kalan jne. tukemiseen litra/kilotukena*
- *Yhteiskunnan ei pidä tukea luomua sen enempää kuin tavanomaistakaan, koska annetaan asiakkaan päättää mitä hän pitää tärkeänä.*
- *Ympäristönsuojelunäköhohdalla ei pidä luomua suosia tukijärjestelmässä, koska tuotettua yksikköä kohden päästöt ovat samat tai jopa suuremmat luomussa.*
- *Luomun tukijärjestelmää on luotava kannustavammaksi. Nyt luomujatkojalosteita valmistavalta, joka viljelee luomuna ja kerää luomukeruualueilta villejä luomuraaka-aineita peritään luomutarkastuksen perusmaksu vuosittain kolme kertaa. Ja yhteen toimijaan kohdistuu kolme luomutarkastusta. Byrokratiaa ja sen hintaa on alennettava.*
- *Tukijärjestelmän täytyisi tukea esim. IPM-menettelmien käyttöä ja eläinten ulkoilmamahdollisuuksia paremmin ilman luomuvaatimuksia.”*

2. Peltojen pitkäjänteisen hoidon parantaminen

Parannetaan peltojen pitkäjänteistä hoitoa edistämällä muun muassa maaperän hiilen lisäämistä, ravinnekierrätystä ja vesitalouden hallintaa.

- *”Salaojitukseen lisätukea. Karjanlannan käyttö pelloilla tulee sallia.*
- *Vesitalouden hallintaan panostusta. Ympärykset kuntoon. Nykyään aivan liian suosittua jättää pientareet hoitamatta ja ojitus tekemättä.*
- *Yliopisto-opiskelijana minun on helppo sanoa, että tutkimustietoa tarvitaan lisää ja tutkimusten tulosten selittämistä ymmärrettävästi viljelijöille. Viljelijöiden on helppo tarttua tuotteisiin ja toimiin, jotka markkinoidaan hyvin heille, joten esimerkiksi salaojayrittäjät ovat tärkeässä asemassa peltojen pitkäjänteisen hoidon parantamisessa.*
- *Viljelykierto tulisi asettaa todelliseksi ehdoksi ympäristökorvausjärjestelmälle.*
- *Kierrätyslannoitteiden tutkimusta ja käyttöä tulee voimakkaasti edistää.*
- *Ravinteiden käytön tehokkuuden (ravinnejalanjäljen) laskenta käyttöön*
- *Hiilijalanjäljen laskenta käyttöön - sitä saat mitä mittaat!*
- *Säätösalaojitukselle lisää vauhtia”*

2. Peltojen pitkäjänteisen hoidon parantaminen

- ”Vuokrapeltojen suuri osuus ja näennäisviljely ovat johtaneet merkittävän peltoalan jäämisen rappiolle. Peltojen peruskuivatus on monin paikoin jäänyt heitteille. Samalla tulvariskit kasvavat. Viimeinen todellinen salaojitusbuumi oli 1980-luvulla. Nyt monin paikoin on vaikea saada enää edes tekijöitä. Nuo ojitukset alkavat olla korjausten tarpeessa. Peltojen vesitalouden hallinta on kaiken muun toiminnan perusta ja se on nähtävä kokonaisuutena, johon kuuluu tulvasuojelu (hulevesien hallinta rakennetuilla mailla), peruskuivatus ja sen tukijärjestelmän uudistaminen (valtaojat, vesistöt) sekä salaojituksen ja erityisesti salaojituksen huollon kehittäminen.
- Peltojen pitkäaikaista hoitoa on huolehtia ojituksesta, kalkituksesta ja rakenteesta.
- Huonompaan suuntaan on peltojen kunto mennyt viime aikoina, noin yleisesti. Kun tuotteista saatu hinta on mitä on, ja tuetkin pienenee koko ajan, jokainen tekee mahdollisimman vähän tappioiden minimoimiseksi.
- Pellot pois rikkaruohonviljelijöiltä. Tukien kohdentaminen aktiiviviljelijöille. Sadonkorjuuvelvoite takaisin.”

2. Peltojen pitkäjänteisen hoidon parantaminen

- ”Viljelijällä on oltava riittävästi vaihtoehtoja eri maalajeille, tuotantosunnille että lajikkeille.
- Joka paikassa on hakelämmityksiä, joka tuottaa esim.kaupunkeihin kaukolämpöä. Niistä saatava tuhka olisi saatava jalostettua peltokäyttöön. Kalkin ohella tuhka on hyvä maanparannus ja ravinteiden lähde. Tuhkan paikka ei ole kaatopaikka.
- Myöskin biojätteen lisääminen/kerääminen olisi pelto käyttöön sopiva. Tuhkan, kalkin ja biojätteen käytöllä saataisiin taas lisää työpaikkoja ja teolliset lannoite varannot eivät enää niin kuluisi loppuun. Tuhkan ja biojätteen käyttöä pelloilla voisi tukea tai muulla tavalla saada edullisesti peltojen käyttöön. Samalla tällä lannoituksella maatalouden kustannuksia saisi alennettua.
- Jos esim.peltolohko tai lohkot ovat vuodesta toiseen keväällä ja syksyllä veden valtaamia osittain tai kokonaan, niin esim.tarkastajien velollisuus on esittää viljelijälle pellolle muuta käyttöä, kuin viljelyä. Viljelijä saisi menetetyistä peltoalasta korvauksen ja halutessaan voi raivata tilalle uutta peltoa, johon saisi menetetyt tukioikeudet siirrettyä ja tukea uuden pellon raivaamiseen. Näin vesien suojelu parantuu, eikä ravinnevalumia/huuhtoutumia tule.”

2. Peltojen pitkäjänteisen hoidon parantaminen

- *”Viljelijät ovat avainasemassa. Jotta orgaanisten lannoitteiden käyttäminen yleistyisi, ympäristökorvausjärjestelmän ja nitraattiasetuksen fosfori- ja typpirajat on muutettava niin että orgaanisia lannoitteita ja maanparannusaineita on mahdollista käyttää ja tuottaa samalla markkinakelpoisia satoja kannattavasti. Nyt näin ei ole. Orgaanisten kierrätyslannoitteiden käyttö täytyy tehdä yhtä helpoksi kuin kemiallisten mineraalilannoitteiden, osto, levitys, koostumus. Tässä ovat avainasemassa yritykset.*
- *Edullisia ja tehokkaita logistisia ratkaisuja isomassaisten orgaanisten tuotteiden hyödyntämiseen taloudellisesti pellon kasvukunnon ja hiilitalouden hoitamiseksi. Tukea siirtotyön, väliavarastoinnin, konsentroinnin ratkaisuihin. Viljelijät mukaan suunnittelu- ja kehittämistyöhön.*
- *Tukea hankevaroin tehtävää viljelijäkoulutusta, nostaa asioita esille alan oppilaitoksissa*
- *Koulutus ja tiedon lisääminen myös avainasemassa.*
- *Luomutuotantoa lisää. Kehitetään hivenaine tarpeisiin luomulle sopivia lannoitteita.*
- *Luomun toimivien käytäntöjen siirto tavanomaiseen tuotantoon yhä*

3. Tukea kestävästi tuotetun sadon lisäämiseen

Panostetaan voimakkaasti kestävästi tuotetun sadon lisäämiseen ja edistetään viljelykasvien keskisatojen merkittävää parantamista maaperän hyvällä hoidolla, kuivatus- ja kastelujärjestelmien kehittämisellä, sopivilla viljelykierroilla ja hyödyntämällä uusinta tuotantoteknologiaa.

- *”Tutkimuksien kautta saatava tieto on siirrettävä viljelijöille konkreettisesti ymmärrettävässä muodossa. Maatalouden neuvontaorganisaatiot tarvitaan tutkijoiden ja viljelijöiden väliin, jotta sanoma menee perille. Neuvontaorganisaatioiden lisäksi mukaan tarvitaan yritykset, jotka tekevät esimerkiksi kuivatus- ja kastelujärjestelmiä. Uudet viljelytekniikat ja uusi teknologia tarvitsee lobbaajansa, jotta viljelijät ottavat ne tosissaan.*
- *Luomuviljelyn tekniikan kehittäminen*
- *Tarvitaan puolueetonta mm. lajiketutkimusta -> rahoitusta esim. Lukelle. Lisää tutkimustietoa tarvitaan esim. integroidun kasvinsuojelun toteuttamiseen.*
- *Viljelijä saisi tuettua asiantuntia palvelua, jonka kanssa kävisi läpi peltolohkot ja niille sopivat viljelykasvit maalajien/sijainnin perusteella. Samalla tekisivät esim.5vuoden kunnostusohjelman, joka parantaa peltojen kuivumista ja satoa.*
- *Salaojien kunnostukseen ja huuhteluun myös saisi olla avustusta.”*

3. Tukea kestävästi tuotetun sadon lisäämiseen

- *”Tarvitaan tiedottamista, koulutusta ja käytännön esimerkkejä joiden avulla olemassa olevat hyvät käytänteet voidaan saada laajasti käyttöön. Ainoa kouluttava taho ei saa olla kasvinsuojeluaineita myyvä yritys.*
- *Tuet kohdennetaan kuivatus- ja maanparannustoimiin.*
- *Jos keskiössä on sadon kasvattaminen, niin kestävä kehitys jää lapsipuolen asemaan. Ennemmin pitäisi keskittyä siihen, miten nykyinen satotaso pidetään yllä paremmalla maan hoidolla ja miten viljelyteknisin keinoin hyödynnetään mm. kasvien sitomaa tyyppiä.*
- *Korostetaan maan kasvukuntoa koulutuksissa, ja pyritään vaatimaan uusilta viljelijöiltä enemmän koulutusta alaan. Valmistuvana agrologina osaan ymmärtää nyt kuinka suuri merkitys sillä on, millaisessa kasvukunnossa maa on ja mitä korkeammat sadot vaativat.*
- *Tuki kohdennettava viljelijöille, jotka kehittävät tuotantoaan.*
- *Ongelmallista pienille alle 50ha tiloille investoida, koska tuotteiden hinnat halpuutettu kipurajojen ylitse. Viljelijöiden aikoinaan perustamat osuuskunnat muodostuneet viljelijöiden riistäjiksi. Osuuskunnista on muodostunut S ja K - ketjut, jotka sanelevat alkutuotannon tuotteiden hinnat.”*

4. Eläinten hyvinvointia parantavat toimenpiteet

Ennaltaehkäistään ja torjutaan eläintauteja ja kasvintuhoojia sekä parannetaan eläinten hyvinvointia, jotta kasvin- ja eläintuotannon perusedellytykset saadaan varmistettua ja eläimistä ja kasveista saatavien tuotteiden vientiedellytyksiä saadaan kehitettyä.

Monissa vastauksissa esiin nousevia asioita

- Fokus aidosti eläinten hyvinvointiin
- Tuki kannustamaan hyvinvointia
- Tolkkua säännösten laadinnassa ja valvonnassa
- Huomio tarkastuksissa eläimen hyvinvointiin eikä ikkunan millimetreihin
- Joustavuutta
- Systemin kehittämiseen aktiivituottajia mukaan

- Tulisi muistaa että tuotantoeläimet ovat tuotantoeläimiä
- *”Nämä asiat ovat Suomessa erittäin hyvällä mallilla, mutta aina löytyy parantamisen varaa.”*

4. Eläinten hyvinvointia parantavat toimenpiteet

- *”Tuotantoeläimet mieluummin siittiöinä suomeen kuin valmiina nisäkkäinä.*
- *Eläintautien tuonnin torjuminen on edelleen tärkeää.*
- *Keskitytään eettiseen eläintuotantoon bulkkituotannon sijaan, tuottajille maksetaan kunnan korvaus eettisesti tuotetusta lihasta. Liha brändätään eettisesti tuotetuksi, eettisen tuotannon pitäisi olla vaihtoehto luomulle.*
- *Nykyhallituksen epäeettisen eläinsuojelulain valmistelu on lopetettava ja aloitettava uudelleen puhtaalta pöydältä. Valmisteilla oleva laki olisi huonnonus jopa nykyiseen epätoivottavaan tilanteeseen verrattuna.*
- *Kaikki lähtee pellostä, kun rehut ovat laadukkaita pysyvät eläimet terveinä ja lääkitysten tarve vähenee.”*

5. Tuetaan kotimaisen kalan pääsyä kuluttajan ostoskoriin

Varmistetaan, että kotimainen kala terveellisenä ja turvallisena tuotteena löytää tiensä kuluttajan ostoskoriin.

- *”Kalatalousalalle pitää luoda myönteisempi mielikuva kalastuksesta, kalankasvatuksesta sekä kasvatetusta kotimaisesta kalasta. Arvostus syntyy rakentamalla aktiivisesti myönteistä mielikuvaa kotimaisesta, ympäristöstävällisestä, hyvin, rakkaudella ja ammattiylpeydellä kasvatetusta tai kalastetusta kalasta avoimella viestinnällä, mainonnalla ja koulutuksella.*
- *Kaikki alan toimijat pitäisi ottaa mukaan positiiviseen, avoimeen ja informatiiviseen julkisuuskampanjaan ”kaikille on tilaa” hengessä kotimaisen kalan myönteisen ja vetovoimaisen brändin synnyttämiseksi, tunnettuuden ja näkyvyyden lisäämiseksi. Eri kanavissa kuten ”somessa” tulisi korostaa muun muassa kalan ter-veellisyyttä, ulkomaista tuotantoa tai muita tuotantosuuntia ”mustamaalaamatta”. Kaikille on tilaa. Riitelyä tulisi välttää ja erilaiset näkemykset ottaa huomioon (esim. kiertovesi- ja avomerikasvatus) ja viestiä avoimesti kotimaisen kalan hyvistä puolista ja uudesta tiedosta.*
- *Keskusliikkeiden kalatiskien työntekijöitä tulisi kouluttaa, jotta kasvattajan viesti hyvin kasvatetusta ja laadukkaasta kotimaisesta kalasta aidosti kerrotaan ostajille.”*

5. Tuetaan kotimaisen kalan pääsyä kuluttajan ostoskoriin

- *"roska" kalojen nuottausta helpottaa verovaroilla hankituilla tai tuetuilla nuotilla.*
- *Elvytetään monipuolisesti kauppahalli- ja torikulttuuria kaupungeissa*
- *Lisätään yleistä infoa kotimaisen kalan turvallisuudesta verrattuna seitiin ja Chilessä kasvatettuihin kassilohiin.*
- *Höllennetään naurettavia byrokraattisia sääntöjä esim. katkeamaton kylmäketju
40 asteen pakkasessa!*
- *Sallitaan kotitarvekalastajien kalojen myynti ravintoloille ja kaupoille.*
- *Aina ihmettelee, kun käy ulkomailla, että ollaanko todella EU_maassa, kun säännöt muualla tuntuvat olevan aivan erilaiset, huomattavasti käytännön toimintaa helpottavia ja kannustavia.*
- *Jokin tukijärjestelmä tähän pitäisi luoda, nyt kotimainen kala on niin kallista, että isompi lapsiperhe ei sitä voi kalatiskiltä ostaa.*
- *Parannetaan kotimaisen kalastuselinkeinon mahdollisuuksia tuotantotukien avulla ja taataan siten kannattavuus kalastajille ja kohtuullinen hintataso kuluttajille.*
- *Lainsäädäntö on luotu asian tiimoilta lähes järjettömäksi ja lisää järjettömyyttä asiaan tuovat valvonnasta vastaavat viranomaiset jotka tulkitsevat lakia hyvin eri tavoin ja välillä myös hyvin kyseenalaisin tavoin."*

6. Kannustetaan tuottajia uusiin yhteistyömuotoihin

Kannustetaan tuottajia uusiin yhteistyömuotoihin tuottavuuden ja resurssitehokkuuden lisäämiseksi, kiinteämmän tuottajakuluttaja-yhteistyön luomiseksi ja siten markkinoiden kehittämiseksi.

- *”Digitalisaatio hyötykäyttöön, lisää koulutusta, jotta tiedetään, mitä kaikkia mahdollisuuksia netin kautta toimiminen tarjoaa.*
- *kiertotalousklusterit kuntoon*
- *Pienyrittäjän on vaikea palkata yksin riittävää henkilömäärää tuotekehittelyyn, tuotantoon, markkinointiin, myyntiin ym. He kokevat myös etteivät saa nykyisin riittävästi käytännön apua alan järjestöiltä. (MTK, ProAgria)*
- *yhteistyön suosiminen tukimuodoissa (on jo nyt, voisi jopa lisätä)*
- *Kannustimia ajattelemaan omaa peltolohkoa pidemmälle, yhteisviljelmät, yhteiset viljelykierrot jne. Ajattelua isompiin kokonaisuuksiin kuin omiin peltolohkoihin.*
- *Byrokratian tulee joustaa, jotta aloitteellisuus inspiroisi.*
- *Täytyy uskaltaa rohkeasti kyseenalaistaa totut käytännöt, jotta voidaan löytää toimivat tavat ja hyljätä toimimattomat.*
- *Lähtisin kyllä siitä, että viranomaisten reviiriajattelua tulisi ensin vähentää ja edellyttää hallinnossa yhteistyötä ruokaketjun elinkeinojen edistämiseksi.”*

6. Kannustetaan tuottajia uusiin yhteistyömuotoihin

- *”Otetaan käyttöön oikea aktiivitilan määritelmä, joka perustuu tuotetuista tuotteista saataviin myyntituloihin. Viimeisin maatalouspolitiikan uudistus johti tilarakenteen kannalta negatiiviseen kehitykseen ja johti pellon vuokra- ja kauppahintojen nousuun. Yhteistyö lisääntyy, kun pellolla ei enää voi ansaita tuottamatta mitään.*
- *Otetaan käyttöön hallitusohjelmaankin kirjattu toimintamuodon muutoksen varainsiirtoverovapaus. Samoin pitäisi poistaa varainsiirtovero kaikissa muissakin tilanteissa, joissa yritys kasvaa yhdistymällä.*
- *Vahvistetaan markkinaosaamista aktiivisella koulutuksella ja neuvonnalla - yhteistyötä on vaikea rakentaa, jos sen tarvetta ei ymmärretä.*
- *ProAgrian monopolin pönkittämisen sijaan maatalousneuvontaan pitää saada uutta luovaa kilpailua, joka haastaa myös neuvonnan kehittämään palveluaan toimintaympäristön haasteiden mukaisesti.*
- *Maatalousopetuksessa painopistettä pitää siirtää hitsaamisesta ja kyntämisestä liikkeenjohdon osaamisen kehittämiseen.”*

7. Ympäristökorvausjärjestelmän kehittäminen

Kehitetään ympäristökorvausjärjestelmää yksinkertaisemmaksi ja selkeämmäksi siten, että käytettävissä on tehokas ja samalla viljelijöiden kannalta tarkoituksenmukainen järjestelmä.

- Useita ehdotuksia koko järjestelmän lopettamisesta/korvaamisesta toisenlaisella järjestelmällä
- *”Koulutus ja tiedon levittäminen ovat avainasemassa tässä. Tieto pitää saada viljelijöille mahdollisimman lähelle, koska kynnyksinä lähteä kauas koulutuksiin on korkea niillä, jotka uusista tiedoista on eniten hyötyä.*
- *Ympäristökorvausjärjestelmän pitää olla mahdollisimman yksinkertainen, mutta kuitenkin rahavirtojen on kuljettava sitä kautta.*
- *Hömppäheinät sun muut turhanpäiväiset peltoalaa turhaan vievät helevettiin!*
- *Keskitetään tuet aktiiviviljelijöille.*
- *Sadonkorjuuvelvoite takaisin ja pellot pois rikkaruohonviljelijöiltä.*
- *Mavi töihin, nyt tarvitaan asioiden selkeyttämistä. Tukihakujärjestelmä sekava ja hallinnon asiat vielä sekavampia, yksinkertaisuutta, selkeyttä ja helpompaa kokonaisuutta tarvittaisiin, jotta järjestelmästä saataisiin niin viljelijöille kuin hallinnolle parempi!”*

7. Ympäristökorvausjärjestelmän kehittäminen

- ”Ympäristökorvaus ei saa olla hyvän sadon este. Nykyiset kasvulohkokohtaiset rajat eivät tee oikeutta huonojen vuosien jälkeen, satotason saaminen taas normaalisti on vaikeata samalla hyvälaatuisen sadon kanssa.
- En usko että vain ympäristökorvausjärjestelmän kehittäminen riittää, vaan lait ja asetukset, täydentävät ehdot, viherryttäminen ja ympäristökorvausjärjestelmä täytyisi nivoa jonkinlaiseksi linjakkaaksi kokonaisuudeksi. Laki antaisi selkeän pohjan (ilman kansallisia tiukennuksia!) ja tukiehdot olisivat jotain selkeästi tämän päälle, ei limittäin kuten nyt.
- Kokeiluluonteisesta järjestelmästä pois ja toiminnot perustuvat oikeasti faktoihin ympäristön parantamiseksi, eikä niin, että kokeillaan tämä kausi josko tämä säädös olisi hyvä ja sitten mennessään pieleen muutetaan se sitten päinvastaiseksi.
- Täydentävien ehtojen tentti toi sen kunnolla esille, kuinka monimutkainen tukijärjestelmä nyt on. Sitä täytyy yksinkertaistaa, koska kaikilla nykyisillä direktiiveillä ei ole ympäristön kannalta mitään merkitystä.
- Säännösten yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen sekä yhteensovittaminen (yhteen viljelytoimenpiteeseen kohdistuvat säännökset pitää löytää yhdestä paikasta). Toimijat Ministeriö, Evira, Luke”

8. Ruoka- ja rehuvalkuaisen tuotannon tutkimus ja tuet

Lisätään kotimaisen ruoka- ja rehuvalkuaisen tuotantoa tutkimuksen ja kasvinjalostuksen keinoin sekä tukijärjestelmiä kehittämällä.

- Tutkimuksen lisääminen saa vahvaa tukea
- Suomeen sopivien lajien- ja lajikkeiden jalostukseen panostettava.
- Viestintä tutkimustuloksista / Tulokset ja informaatio jakeluun nykyistä tehokkaammin
- Viljelijöiden koulutus

- Härkäpapu nousee esille erittäin monissa vastauksissa
- Hyönteisten viljely

- Tukijärjestelmän vakiinnuttaminen
- Mahdollisuus ulkomailta tuodun soijan / muun valkuaisen korvaamiseen kotimaisella

8. Ruoka- ja rehuvalkuaisen tuotannon tutkimus ja tuet

- ”Kehitetään lajikkeita jotka ovat satovarmoja ja jotka pysyvät pystyssä.
- Tutkimuksen lisääminen apiloiden hyödyntämisessä lannoitteiden korvaajana ja valkuaiskäytön lisäämisessä
- uusia viljelykasveja ja lajikkeita ennakkoluulottomasti kokeiluun
- hyönteisten tuotanto linkitettyinä erilaisiin muuten vaikeasti hyödynnettäviin sivuvirtoihin
- yksisoluproteiinin tai levein tuotanto käytöstä poistetuissa rakennuksissa
- Myös viljojen valkuainen on kotimaista ja hyvin merkittävää valkuaisuotantoa. Tähän pitää panostaa poistamalla keinotekoiset lannoitusrajat, jotta tyyppi riittää valkuaiseen. Koko maan kattava nitraattiasetus on osasyllinen huonoon valkuaisomavaraisuuteen. Tanskassa tähän on nyt havahduttu ja lannoitusmahdollisuuksia parannettu.
- Härkäpavun tutkimus ihmisravinnoksi on olematonta. Papua jalostetaan jo tuotteiksi, mutta yrittäjillä ei ole tutkimustietoa pavun koostumuksesta, kuoren merkityksestä tai haitta-aineista. Härkäpavussa olisi suuri potentiaali soijatuotteiden korvaajana. Lisää panostusta tutkimukseen ja tieto myös julki. Kotieläinten ruokinnassa esimerkiksi lypsykarjatilat voisivat luopua soijasta täysin käyttämällä härkäpapua, hernettä, viljoja ja rypsiä ruokinnassa. Papua on tutkittukin paljon lehmien ruokinnassa, mutta tiedon jalkauttaminen tiloille ontuu. Siihen panostusta ja uusia avauksia. Neuvoilta ei löydy tähän *asiantuntemusta riittävästi.*”

9. Tehostetaan luonnontuotteiden hyödyntämistä

Tehostetaan luonnontuotteiden talteenottoa ja laajennetaan luomukeruualueita. Viestinnän keinoin lisätään kiinnostusta kotitarvekeruuta kohtaan, kannustetaan keruuverkostojen luomiseen ja edistetään sujuvaa ja vastuullista menettelyä kaupallisessa poiminnassa.

- Potentiaali on valtava luonnontuotteissa
- Tuotteistaminen / brändäystä tulisi kehittää
- Luonnontuotteiden jatkojalostuksen kehittäminen
- Poimintakoulutukset
- Poiminnan tehostaminen käsityötasolta
- Yhteistyöverkostoja keruuseen / yhteiskuljetuksia / yrittäjien tukeminen
- Luomukeruualueiden kartoitus ja tiedotus

- Evira ym. sääntäjien keventäminen/purkaminen
- Nuorten ja lasten saaminen lähemmäs luontoa ja luonnontuotteet tutuiksi
- Voiko työttömiä työnhakijoita kannustaa poimijakoulutuksiin?

9. Tehostetaan luonnontuotteiden hyödyntämistä

- *”Luomukeruualueiden sijaintiin liittyvän tiedon keruun helpottaminen teknologisin ratkaisuin mm. metsätietojärjestelmissä olevan tiedon siirron ja hyödyntämisen kautta. Paikkatiedon käyttötapojen laajentaminen luonnontuotealaan liittyvien raaka-aineiden halinnassa.*
- *Luonto on luontoäidin lähikauppa, joka on auki 7/24 kaikkialla Suomessa. Suomalaisen elintarvikkeiden vientiä pitää tehostaa kotimaisin yrtein sekä marjoin eli maustaa juomamme, juustomme ja uudet innovatiiviset terveystuotteet niillä. Metsäteollisuutemme tuotteet on myynty perinteisesti tonneina ja kuutioina. Biojalostetehtaista pitää saada gramma tai litrapohjaisia tuotteita elintarviketeollisuuden terveysvaikutteisiksi raaka-aineiksi.*
- *Erittäin tärkeä juttu, sillä metsiin mätäneä miljoonia. Haasteena on Suomessa se, että ammattikeittiöläiset tuntee vain marjat, joten osaamisen kehittämistä sillekin puolelle tarvitaan.*
- *Luomulle olisi markkinoita viennissä, erit. Kiina ja Japani. Kunhan nyt saataisiin muidenkin kuin marjojen kaupallinen poiminta käyntiin, niin sen jälkeen voi keskittyä tuohon vastuullisuuteen.*
- *Nyt metsäteollisuus tekee eniten tuhoa, kun repii kannot maasta ja tappaa samalla mustikkakasvustot. Niiden määrä on vähentynyt puoleen viimeisten vuosikymmenten aikana.”*

9. Tehostetaan luonnontuotteiden hyödyntämistä

- *”Suomen olisi luotava puhtaiden marjojen ja luonnontuotteiden vientistategia ja mieluusti pitkälle jalostettuina.*
- *Sertifioitava yritykset, nyt mukana yrittäjiä joilla mustikkaa muutama prosentti, ja pilaavat mainetta vientimarkkinoilla.*
- *Vastuullisuus ymmärrettävä, koska ristiriitoja jokamiehen oikeuksen ja paikallisen väestön kesken.*
- *Myös yrtit, kuusenkärkät, ruusunmarjat ja sienet ym huomioitava. Näillä suurta kaupallista potentiaalia oikein markkinoituina. Sekä viljellyt marjat huomioitava.*
Samalla muistettava luonnoneläimet ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, riistokeruuta ei tule kannustaa tai sallia.
- *Luonnontuotteilla Suomella on vientipotentialia. Tulisi keskittyä niiden tuotannonalojen tuotannon ja saatavuuden + volyyymien ja laadun turvaamiseen, joita voimme viedä kansainvälisille markkinoille.*
- *Koneellisen poiminnan kehittäminen (marjanpoimurin seuraava sukupolvi, sille ei ole tehty mitään sitten keksiminen), esimerkiksi aurinkoenergialla toimiva poimuri-puhdistin.”*

10. Riskien hallinnan parantaminen vedentuotantoketjussa

Varmistetaan korkealaatuisen talousveden häiriötön tuotanto sekä alkutuotannon ja elintarvikkeiden jatkojalostuksen tarvitsema vesi parantamalla riskien hallintaa koko vedentuotantoketjussa.

- Pohjavesien suojelu ja määrittely kansalliseksi omaisuudeksi
- Vesivarojen omistus ja hallinta tulee pitää kotimaisena
- Vedellä bisneksen tekemiselle rajat
- Niukkuus vedestä pahenee globaalisti
- Vesivessoihin muuta kuin juomavettä

10. Riskien hallinnan parantaminen vedentuotantoketjussa

- *”Varmistetaan sekä pintavesien valumien että kiintoaineiden joutuminen vesistöihin.*
- *Vapo on omalla toiminnallaan jo pilannut liian monta puhdasta järveä humuspitoisuuden lisäämisellä. Mielestäni vapo käyttää väärin yhteistä omaisuuttamme puhdasta luontoa.*
- *On väärin , että teiden uusimisessa/kunnostamisen yhteydessä käytetään jätevedenpuhdistamoiden ”lietettä”. paikallisesti kuormitus on suurta vaikka se onkin yksi tapa päästä eroon lopputuotteesta, joka ei onneksemme enää päädy pelloille saastuttamaan luontoa. Tälle ”lietteen lopputuotteelle” pitäisi kehittää uusi käyttömuoto.*
- *suurin tuhoaja on vesivessa ja samalla puhtaan veden käyttö. Pitäisikö esim pesuvesiä puhdistaa jotenkin ja sitten käyttää kiinteistöjen wc-istuimissa? Silloin jätevettä syntyy huomattavasti vähemmän puhdistamoissa puhdistettaviksi ja vesimäärä on pienempi.*
- *Vedenkulutus tottumuksiin vaikuttaminen, mm tiedottamalla ja kannustamalla välttämällä vedenkulutuspiikkejä. Tiedottaminen käytettävän vedenmäärästä mm kasteluun kasvihuoneessa ja vertaamalla avomaaviljelyyn. MMM voisi olla alkuunpaneva voima, ely-keskukset, paikalliset yhdistykset, mtk”*

10. Vesialueiden omistus ja hallinta

- *”Monet maat ovat rajoittaneet vesialueiden ulkomaisia omistusoikeuksia, mm. Australia. Suomessa on paljon vesivarjoja, kun taas muualla vesivarat ovat niukkeneva luonnonvara. Kansallinen etu on turvattava ja lainsäädännöllisesti rajoitettava ulkomaisten toimijoiden omistusoikeutta vesialueisiin.*
- *Pohjavesivarantoja ei saa luovuttaa ulkomaiseen omistukseen eikä hallintaan.*
- *Kuntien vesihuolto yhtiöitetty. Vaarana on, että kunnat rahanpuutteessa myyvät ne ulkomaisille rahoitustahoille.*
- *Pohjavesi pidetään yksinomaan kansallisessa omistuksessa, sen myyminen ulkomaille tai ylikansallisille yrityksille kielletään.*
- *Maailmassa on jo nyt huutava puute puhtaasta vedestä, ei vie aikaakaan, kun niitä ollaan vaatimassa/ottamassa isommille alueille. Vesilaitokset voivat olla seuraava terrorismin kohde, eli vesilaitoksien ja jakeluverkostojen turvallisuuteen tulee panostaa.*
- *Suomalainen talousvesi on huippua ja se pitäisi turvata tulevaisuudessa. Riskien arvioimista ja varautumista, ennakointia ja suunnittelua.*
- *Vesivarantoja ei saa kaupata, pohjavettämme voi toki myydä ostajille, mutta omaisuutena se kuuluu suomalaisille.”*

10. Riskien hallinnan parantaminen vedentuotantoketjussa

- *”En oikein ehkä ymmärrä mitä otsikko varmuudella tarkoittaa, mutta olen äärimmäisen huolissani siitä, että vedestä tulee kauppatavaraa (mitä se jo maailmalla monesti on) jotta vedestä käytävien sotien mahdollisuus minimoitaisiin!*
- *Vesiensuojelu ja vedenkäyttö tulisi ottaa huomioon ihan kaikessa tuotannossa, kaikilla elinkeinoaloilla. Arvokkaampaa luonnonvaraa ei olekaan kuin puhdas vesi. Puhdas vesi ei myöskään ole rajaton luonnonvara, vaikka Suomessa sitä vielä suhteellisen runsaasti onkin.*
- *Lakeja pitää muuttaa niin etteivät kaupungit voi tehdä veden myynnistä rahasampoa itselleen vaan suurempi osa vesituotannon ja jakelun tuloista saadaan ohjattua turvallisen veden hankintaan.*
- *Vesihuoltoverkoston korvausinvestointien rahoituksen varmistaminen rajoittamalla tuloutusta.*
- *Talousvesi tulee ottaa elintarvikelainsäädännön piiriin ja priorisoida talousvedn juoma- ja ruokaveden käyttö.*
- *Vesihuollon viranomaisvalvontaa tulee opettaa yliopistossa myös vesihuollon ammattilaisille, diplomi-insinööreille.”*

11. Kalatalouden toimintaedellytysten turvaaminen

Kalatalouden toimintaedellytykset turvataan huolehtimalla kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidosta, luomalla kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö kalatalouden arvoketjulle sekä panostamalla uusien korkean lisäarvon tuotteiden kehittämiseen ja toimialan uudistumiseen.

- Ympäristö- ja lupaviranomaiset pitäisi saada ymmärtämään kalankasvatuksen merkitys suomalaisessa ruoantuotannossa. Vaikutusten siirto ulkomaille ei ole ympäristövastuullisuutta. Ekoteko on kehittää omaa tuotantoa.
- Roskakalat pois vesiä rehevöittävästä
- Byrokratian ja turhien säädösten karsiminen
- Lupakäytäntöjen sujuvoittaminen
- Kalaviljelyalueiden osoittaminen ja priorisointi.

11. Kalatalouden toimintaedellytysten turvaaminen

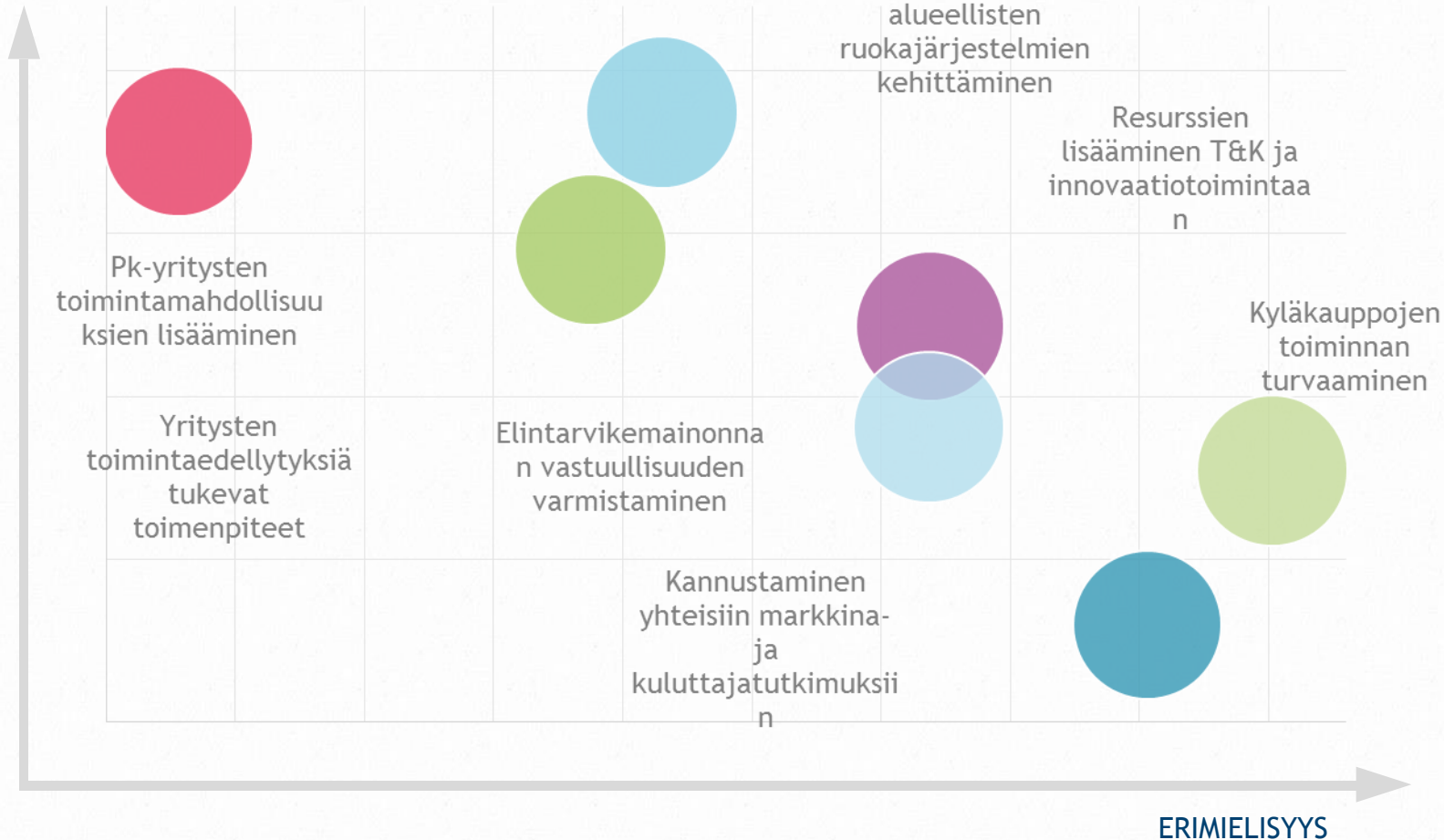
- *”Lupakäytäntöjen yksinkertaistaminen ja nopeuttaminen.*
- *Investointitukea uudelleenlaistaville ympäristöystävällisille ja tehokkaille hankkeille.*
- *Pakkaus- ja säilytysmuotoja kalaa säilymiseksi myyntituoreena kehitettävä.*
- *Tavoitellaan useita suuria kalankasvatuslaitoksia (> 1 milj kg) Suomeen olemassa olevaan infraan tukeutuen. Riittävän suuret tuotantomäärät mahdollistavat kasvatuksen yhteydessä tapahtuvan jalostuksen.*
- *Tiettyyn rajaan asti, pitäisi luonnonkalojen myynti olla verovapaata toimintaa (vert. marjanpoiminta). Tämä mahdollistaisi kotitarvekalastajan myydä ylijäämäsaaliinsa laillisesti. Lisäksi se antaisi ansiomahdollisuuksia monille työttömille ja nuorille, joista mahdollisesti kasvaa tulevaisuudessa korvaajia vanheneville ammattikalastajille.*
- *Kalastuksen arvostusta ja mahdollisuuksia parannetaan. Kalastajille tulee korvausten olla kannattavia. Kauppaketjut eivät saa olla ainoat hyötyjät.*
- *Kotimaisen kalan arvostuksen lisäämiseen pitää tehdä pitkäjänteinen asennemuutos kampanja.”*

2. Ruuan reitit pellolta pöytään monipuolistuvat

Ruuan reitit pellolta pöytään (n=217)

TÄRKEYS

Paikallinen, lähi- Suoramyynti

- *”Paikallisten tuotteiden saatavuus Paikallisten pienellä volyymillä tuottavien tuotteiden jakelu pitäisi olla helpompaa myös suurten kauppaketjujen kautta (yksittäisissä S- ja K-marketeissa myynnissä olevat tuotteet voisivat vaihdella huomattavasti nykyistä enemmän ja sisältää enemmän paikallisten tuottajien tuotteita)”*
- *”Pienten toimijoiden markkinointi Ruuan arvostus lähtee lähellä tuotetuista ja jalostetuista tuotteista. Omien tuotteiden paikallinen arvostaminen on tie tunnettuuden ja laatukuvan syntymiseen. Pienillä toimijoilla on mahdollisuus saada yhteiskunnan apua investointeihin mutta tuki tärkeimmälle, eli tunnettuuden rakentamiselle ja markkinoinnille on käytännössä laissa KIELLETTY ! Tai ainakin todella huonosti lakiin kirjoitettu ja hanketoimijat ymmärtävät sen ymmärtämättömyyttään tai taitamattomuuttaan väärin ja hankepanokset valuvat turhaan hömppään koska hanketoiminnasta EI SAA OLLA TALOUDELLISTA HYÖTYÄ YRITYKSILLE ! Moni pieni elintarvikejalostaja on investointinsa tehnyt, eikä pysty pienellä kassavirrallaan tekemään tarpeellista markkinointia tuotteilleen ja monen yrityksen tuotantokapasiteetti on reilusti vajaakäytöllä.”*

Paikallinen, lähi-

- *”Lähi-ruoka Kunnat ja/tai maakunnat voisivat suosia lähituottajien ruoantuotantoa esim. laitosruokaloissa (tai lisätä tämän kilpailuvaltiksi esimerkiksi tarjouskilpailuita tehtäessä yksityisten laitosten kilpailuttamisessa).*
- *Lähi-ruokatorien mahdollistaminen kasvukeskuksiin (etukäteen tiedotettu mitä torille tulossa tai mitä sieltä toivotaan jne).*
- *Ketjuyrittäjäyys maatalojen suoramyyntiin Maatalojen ja tuotejalostajien järjestäytyminen ketjuyrityksiksi, joilla yhteinen brändi ja tuotelupaus. Tuotannossa yhtenevät ohjeet ja vaatimukset, esimerkiksi eläinten hyvinvointiin liittyen. Mahdollistaisi ammattimaisen markkinoinnin pienillekin tiloille.*
- *Paikallisten ruokajärjestelmien vahvistamisella Paikallisen ruokajärjestelmävision kehittäminen ja siihen liittyvien toimijoiden yhteistyön rakentaminen sekä yhteisinvestointi puuttuviin osiin. Paikallisen pääomapaon avaaminen ja investointien suunnittelu pääomapaon näkökulmasta. pääomapaon näkökulma antaa hyvän realisttisen pohjan investointien suunnittelulle. Ruokajärjestelmään liittyy vahvasti paikalliset energiaratkaisut, jotka ovat ylsi pääomapaon osatekija. Paikalliset energia ja ruokajärjestelmäratkaisut kehitettävä yhdessä. Alueen ulkopuolelta ostettavan ruuan osalta paikalliset kumppanuudet ja siinä sesonkisuuden vaihdanta. Paikallisen ruokajärjestelmän voimakas digitalisaatio, jolla turvataan, että kuluttajat saavat mitä tarvitsevat juuri oikeaan paikkaan, oikeaan aikaan, oikeassa muodossa.”*

Yhteistyö

- ”Erikoistuminen + yhteistyö Valittava asiakasegmentti ja rakennettava kokonaisuuksia juuri kyseiselle segmentille. Hyvä jos segmentti on globaali, tulee harjoiteltua vientiä varten.
- Paikallisten ruokajärjestelmien vahvistamisella Paikallisen ruokajärjestelmävision kehittäminen ja siihen liittyvien toimijoiden yhteistyön rakentaminen sekä yhteisinvestointi puuttuviin osiin. Paikallisen pääomapaon avaaminen ja investointien suunnittelu pääomapaon näkökulmasta. pääomapaon näkökulma antaa hyvän realisttisen pohjan investointien suunnittelulle. Ruokajärjestelmään liittyy vahvasti paikalliset energiaratkaisut, jotka ovat ylsi pääomapaon osatekija. Paikalliset energia ja ruokajärjestelmäratkaisut kehitettävä yhdessä. Alueen ulkopuolelta ostettavan ruuan osalta paikalliset kumppanuudet ja siinä sesonkisuuden vaihdanta. Paikallisen ruokajärjestelmän voimakas digitalisaatio, jolla turvataan, että kuluttajat saavat mitä tarvitsevat juuri oikeaan paikkaan, oikeaan aikaan, oikeassa muodossa. .
- Julkiset hankinnat Laadun, kotimaisuuden ja paikallisuuden painottaminen julkisissa hankinnoissa. Täällä hankinnoissa on paljon volyyymiä ja sitä kautta myös vaikuttavuutta monella eri tasolla. Haasteena toki myös se, että isoissa hankintamäärissä pienikin hinnanaero muuttuu usein merkittäväksi valintaperusteeksi. Paikallisten tuotteiden hankinnoissa tarvitaan myös tuottajien verkottumista ja yhteistyötä, jotta tarvittava määrä saadaan koottua ja saatavuus varmistettua.”

Kannustus ja tuet

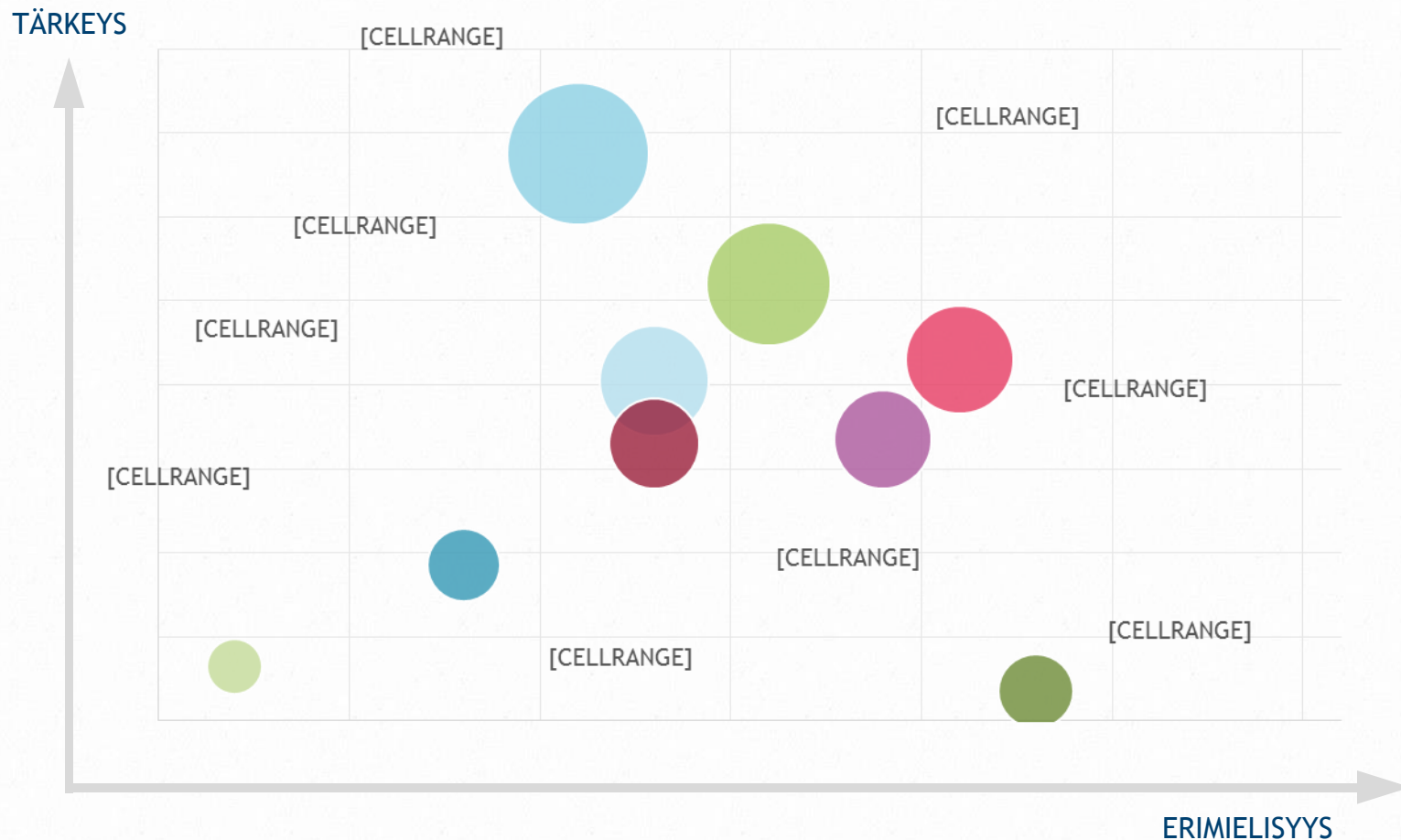
- *”Pienyritysten markkina-asema Kannustetaan ja mahdollistetaan kauppojen, ravintoloiden yms. hankinnat myös pienyritysten kautta, jottei vain isoimmilla yrityksillä ole mahdollisuus vastata kysyntään. Helpotetaan tilojen suoramyyntiä.*
- *Satokausi ajattelu Kannustetaan kuluttajia hyödyntämään satokauden parhaimmistoa, jolloin säilytystarve voisi pienentyä, tällä saattaisi olla myös ruokahävikkiä pienentävä vaikutus.*
- *Lähiaruoka nousuun Apuja ja kannustusta tarvitaan kauppahalli-tyyppisten tai tilapuotien perustamiseen. Markkinointiapua ja säännösten purkua. Uusien tai pienten tuottajien voi olla vaikea saada tuotteitaan kaupan hyllyyn kun joko säädökset estävät tai volyymit ovat liian suuret keskittyneillä kauppaketjuilla. Valtakunnalliset ruoka-nettikaupat eivät vielä ole yleisön suosiossa joten markkinointikoulutusta pitäisi enemmän tarjota suoraan pientiloille.*
- *Paikallisuus Arvostetaan myös pienempää ja erikoistunutta tuotantoa. Olisi kannattavaa tuottaa paikallisille markkinoille raaka-ainetta, joka jatkojalostettaisiin taas ”lähellä” tai jopa tilalla. Lyhyet ruokaketjut. Korkeintaan yksi toimija välissä. Turvattaisiin ruuan tuoreus ja tunnettaisiin tuottaja ja tuotantotapa.”*

3. Tutkimus, neuvonta ja osaamisen kehittäminen

Tutkimus, neuvonta ja osaamisen kehittäminen (n=210-233)

1. Ruoka-alan laadukas, monitieteinen perus- ja jatkokoulutus

- *”Ravitsemusosaamista tulee parantaa kaikilla koulutusasteilla: Paino monitieteellisessä ja markkinalähtöisessä koulutuksessa sekä yrittäjyydessä ja tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.*
- *Tuetaan ammattikorkeakoulutason koulutusta ja annetaan sinne resursseja luoda ruokajärjestelmämalleja, oppimispaiikkoja ja tiedon keruuta.*
- *Alkutuotanto, ruoan jalostus ja valmistus samaan koulutusputkeen.*
- *Rahoitusta koko ketjua tutkiville hankkeille ja alkutuotantoon kestävien viljelykeinojen tutkimukseen. Opetusta enemmän peruskouluihin esim. MTK:n kautta.*
- *Luonnonmukaisen tuotannon perus- ja jatkokoulutuksen laatua tulisi kehittää.*
- *Koulutusta markkinoihin, tukijärjestelmään, politiikan päätöksentekoon, globaaliin maailmaan ja rahoitussektoriin, työhyvinvointiin ja riskienhallintaan sekä tulevaisuuden tutkimukseen.*
- *Elintarviketeknikkokoulutus palautettava.*
- *Elintarvikehygienian koulutus tulee suunnata elintarvikealan opiskelijoille.*
- *Peruskoulutukseen viestinnän ja markkinoinnin opetusta.*
- *Ruoka-alan koulutuksen jälkeen mahdollista työllistyä ruoka-alan valvontalalla kärkivalvojaksi (tällä hetkellä mahdollista vain eläinlääkäreille).*
- *Perusopetusta oltava saatavilla eri puolilla Suomea.”*

2. Kohtuuhintainen, ammattitaitoinen ja kattava neuvonta

- *”Kolmannen sektorin neuvontajärjestöille riittävä rahoitus.*
- *Kuluttajaneuvontaan ja -viestintään kokonaiskuvaa nostava ote.*
- *Kansallinen neuvontaverkosto, johon kaikilla yrittäjillä ja toimijoilla on mahdollisuus.*
- *Tuetaan yksityisneuvojen verkostoitumista.*
- *Maksetaan neuvontatukea tuottajille myös talouslaskelmiin ja neuvontaan.*
- *ProAgria ja yrittäjäjärjestö mukaan neuvonnan suunnittelupöytään.*
- *Neuvontaa pitää hajauttaa ettei ProAgria kanna koko vastuuta.*
- *Lisää luonnonmukaisen tuotannon neuvonnan voimavaroja.*
- *Tutkimuksen ja neuvonnan välistä yhteistyötä tiiviimmäksi.*
- *Neuvonnan digitaalisten palveluiden kehittämiseen tulee kohdistaa valtionapua.*
- *Maataloussektorille lisää uusia neuvontapalvelujen tarjoajia.*
- *Pientuottajille edullista opastusta tuotekehityksestä, markkinoinnista, kannattavuuslaskennasta.*
- *Hyödynnetään enemmän valtakunnallisia kotitalousneuvontajärjestöjä.*
- *Tulevaisuudessa tilaa neuvotaan räätälöidysti ja kokonaisuutena ja eri osa-alueiden vaikutuksia toisiinsa arvioidaan ja optimoidaan tilakokonaisuutena.*
- *Neuvonnan valtionapujärjestelmän jatkaminen.*
- *Maataloustukia ohjataan neuvontaan.”*

3. Lisää viestintää suomalaisesta ruokajärjestelmästä

- ”Suomalaisen ruokajärjestelmän hyvien puolien tuominen esiin ja vertailu muihin maihin.
- Ruokajärjestelmän ja energiatalousjärjestelmän sekä hyvinvointi- ja terveydenhuoltojärjestelmän viestintä kokonaisuudessaan.
- Yksi portaali josta kaikki relevantti tieto & valtakunnallinen ohjelmapaikka asioiden esiin tuomiseen.
- Tiedotusta tutkimuksista ymmärrettävällä kielellä.
- Faktapohjaista tietoa koko ketjun toiminnasta - aina tuottajalta kuluttajalle asti.
- Nopea reagointi julkisiin keskusteluihin (esim ruokaturvallisuusasiat).
- Hyvää Suomesta -merkki, kansallinen laatujärjestelmä, joka todentaa suomalaisten elintarvikkeiden laadun, puhtauden ja vastuullisuuden.
- Visualisoitava data Suomalaisen ruokatuotannon puhtaudesta, antibiootittomuudesta ja vähäisistä jäämistä: Sen hyödyntäminen Suomen kuluttajien sekä viennin vakuuttamisessa.
- Ympäristö- ja terveystietojen viestintä ja niiden seuranta yhdessä ympäristöjärjestöjen kanssa.
- Ruokaketjun riskienhallinnasta viranomaisviestintää.
- Viestintätiedon tuottamista palvelemaan yritysten markkinointia.”

4. Hyödynnetään ja avataan olemassa olevia tietovarantoja

- *”Maatalouden tietopankit (Yliopistot, VTT, Evira, Luke jne.) yhteen osoitteeseen kaikille avoimiksi jossa tieto kansantajuisesti ilmaistuna.*
- *Hyvää Suomesta -merkin toimeenpano yritysten, viranomaisten ja neuvontasektorin kesken (esim. Norja www.matmerk.no; KSL kvalitetsystem, Nyt Norge).*
- *Terveyden- ja sairaanhoidossa, kaupan ryhmillä, horeca-toimijoilla ja koko ruokaketjun varrella kertyy esim. omavalvontatietoja ja digitaalisesti kerättyä tietoa hyödyksi ruokahävikin välttämässä, kuluttajakäyttäytymisen ymmärtämisessä sekä ravitsemuksen ja sairauksien syy- ja seuraussuhteiden selvittämisessä.*
- *Kaupan tuotesektorikohtaiset myyntitiedot pitäisi saada kaikille elintarvikesektorissa toimiville yrityksille saataville.*
- *Finelin laaja hyödyntäminen ja kehittämisen sekä ylläpidon rahoituksen varmistaminen.*
- *Tietoa tuoteryhmien markkinoiden kehittämisestä; Tarvitaan uusi Nielsen tai vastaava.”*

5. Elintarvikevalmistuksen sivuvirtojen hyödyntäminen

- *”Biomassasta energiaa: Energiapolitiikan monipuolistaminen ja energiantuotannon hajauttaminen maataloille.*
- *Hyödynnetään sivuvirtoja rehuteollisuudessa ja energian tuotannossa biokaasuksi.*
- *Yritysten ja toimijoiden välinen yhteistyö sivuvirtojen hyödyntämisessä.*
- *Ennen tuotekehitystä kattava ja monitieteinen riskinarviointi.*
- *Vapautetaan teurastuksen sivutuotteet pannasta.*
- *Metsä- ja viljeltyjen marjojen lehtien polyfenolien hyödyntäminen elintarvikkeissa, lemmikkieläinten ruoissa ja kosmetiikkateollisuudessa.*
- *Luontaisten säilöntäaineiden eristäminen kasvimateriaaleista maito-, liha ja kalateollisuuden tuotteisiin.*
- *Puubiomassan tutkiminen ja niiden arvoainesosien hyödyntäminen elintarvike, ravintolisä-, lemmikkieläin- ja kosmetiikkateollisuudessa.*
- *Itsesäilöivien pakkausten kehittäminen luontaisten säilöntäaineiden avulla.*
- *Sienibiomassasta eristettävien arvoaineiden käyttö kasvipohjaisten elintarvikkeiden valmistuksessa.”*

6. Lisää koulutustarjontaa ruokajärjestelmän kaikilla tasoilla

- ”Joukkorahoituksen keinojen sekä hankintaosaamisen sekä prosessiteollisuuden ja teknologiaymmärryksen lisäämistä - pelkkä ravitsemustiede ei riitä.
- Vientikaupan osaamista pk-yrityksiin.
- Jokaiseen peruskouluun luomukoulutus/kurssi pellolta pöytään.
- Ruokalukio.
- Ammatillisissa oppilaitoksissa koulutusta elintarvikealalla keskittyen eri ydinosaamisiinsa (tuotteiden jalostus, ruoanlaitto, asiakaspalvelu, tuotekehitys jne.).
- Luomutuotannon ja biodynaamisen viljelyn, mikromuovien määrän pienentämisen sekä kestävä kehityksen/tuotannon ja teurastuksen etiikan koulutuksia.
- Koulutustarjonnasta joustavaa ja huomioiden trendivaihtelut ja pienimuotoisuus.
- Alkutuotantoon liittyvään koulutukseen kytketään laaja-alaistavia opintoja.
- Artesaanikoulutusta (Novia) myös Suomeksi.”

7. Riskinarviointi merkittävimmistä ruokajärjestelmän riskeistä

- *”Riskien hahmottamisessa monitieteistä lähestymistapaa: Sisällyttäen koko arvoketjun panosteollisuudesta alkaen, sisällyttäen tuontielintarvikkeet ja raaka-aineet.*
- *Kemiallisten riskien, elintarvikepetoksien, viljanviljelyn yksipuolisuuden, poliittisten riskien, radioaktiivisen laskeuman riskin, sääolojen vaihtelujen sekä sään ääri-ilmiöiden sekä antibioottien käyttämisen vaikutuksien arviointia.*
- *Suunnitelmat miten toimitaan erilaisissa ruokaketjun häiriötilanteissa (myös tuontielintarvikkeet sekä Venäjän energian toimitus).*
- *Isoin riski Suomessa on se, että tartumme em. riskitekijöihin pääsemättä eteenpäin markkinoinnissa, kehittämisessä ja myynnissä.*
- *Varautuminen kaikissa portaissa. Pitää olla selvät suunnitelmat, miten toimitaan erilaisissa ruokaketjun häiriötilanteissa, niin että kansalle pystytään takaamaan peruselintarvikkeet eikä mm. tukijärjestelmien kaatumisten tai markkinahäiriöiden takia elintarviketuotanto lamaannu.”*

8. Lisätään riskienhallintakeinojen vaikuttavuustutkimusta

- *”Ruokajärjestelmä on osa globaalia taloutta, tarvitaan uudenlaista varautumista ja ajattelutapaa markkinoiden hintavaihteluista ja poliittisista riskeistä.*
- *Uusien tuoteturvallisuusasioiden vaikuttavuusarviointia olisi tehtävä laajemmin.*
- *Eläinten tuontiin tiukennuksia ja valvontaa.*
- *Valistusta ulkomailta kulkeutuvista taudeista eläinten ja siementen mukana.*
- *Vaikuttavuustutkimuksella voidaan riskinhallintakeinoja ja tehtäviä priorisoida ja motivoida toimijoita, kun vaikuttavuus on nähtävillä.*
- *Kohdennetaan tähän tutkimusrahoitusta*
- *Riskinhallintakeinojen vaikuttavuustutkimuksella voidaan riskinhallintakeinoja ja tehtäviä toimenpiteitä priorisoida ja toisaalta myös motivoida toimijoita, kun vaikuttavuus on nähtävillä.”*

9. Tuetaan terveystuotteiden käyttämistä elintarvikkeissa

- *”Tutkimusta Suomalaisen ruoan puhtaudesta ja pohjoisen luonnon aromikkuudesta, jotta kansainvälisesti voisi käyttää kilpailuvaltteina (esim. kauran terveystuotteet).*
- *Kannustetaan monitieteelliseen ja puolueettomaan tutkimukseen suomalaisista raaka-aineista*
- *Haasteena, että terveystuotteet ilmenevät pitkällä aikavälillä, jopa ylisukupolvisesti - tarvitaan pitkäjänteistä tutkimusta.*
- *Luomututkimus ulkomailla todentaa, että luomuruoka terveellisempää. Suomessa näitä tutkimuksia ei julkaista. Entäs meidän omat tuotteet? Vähiten jäämiä, vähiten antibiootteja! Lisää tutkimusaineistoa, niin johan luomukin saa sille kuuluvan terveystuotteen!*
- *Hömppä-tuontiruuan vastineeksi todellista tutkittua tietoa Suomalaisesta terveellisestä ruuasta.*
- *Terveystuotteet samoin kuin ympäristömerkinnät tuotteissa auttavat vastuullisten valintojen tekemisessä. Niiden pitää kuitenkin perustua puolueettomaan ja luotettavaan tutkimukseen. Neuvonnan laadulle tutkimus on ensiarvoisen tärkeää.”*

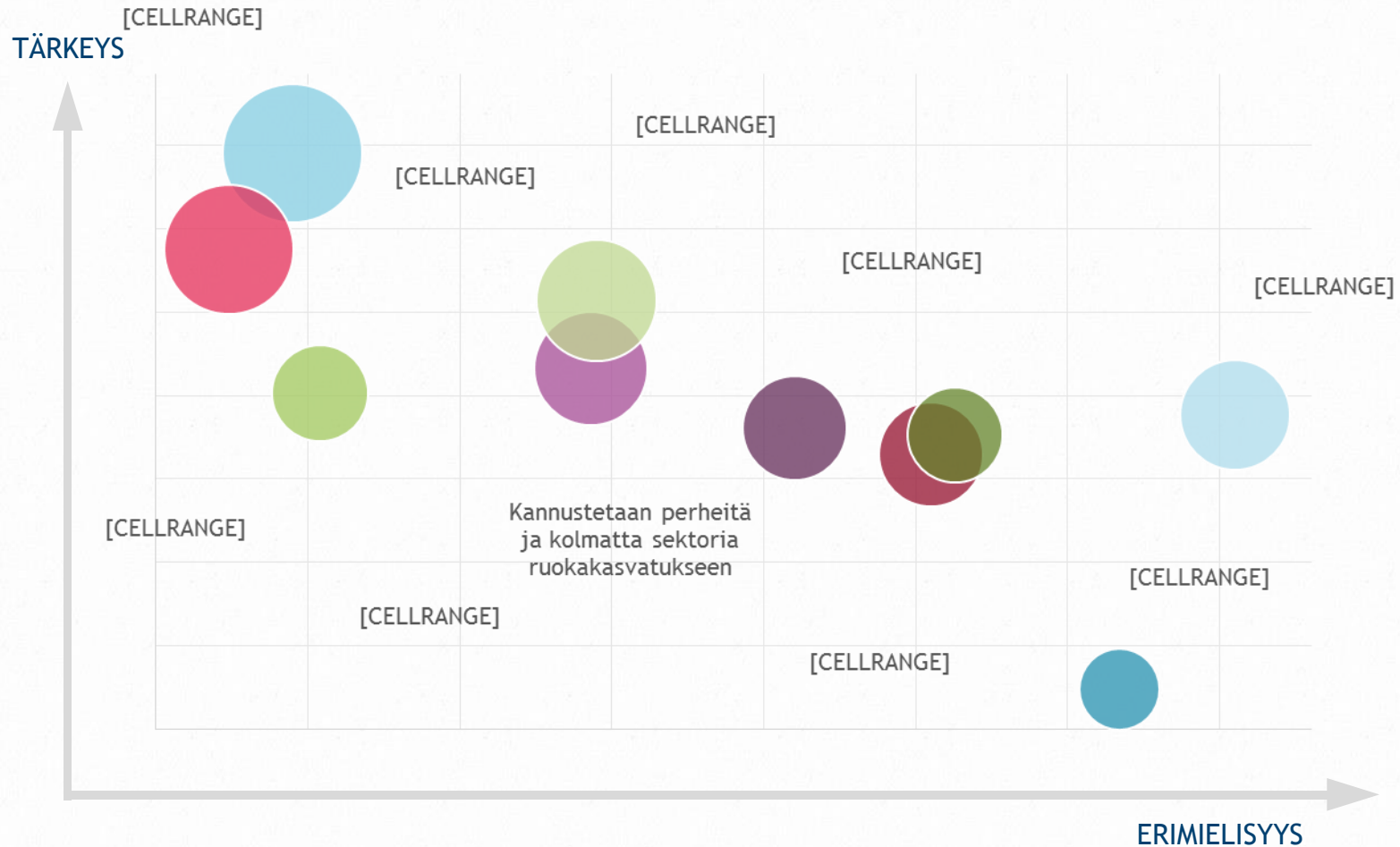
x

4. Ruokakulttuuri ja ruuan arvostus

Ruokakulttuuri ja ruuan arvostus

1. Vähennetään hävikkiä elintarvikeketjussa

- *”Lounaspaikoissa ja buffetpöydissä käyttöön pienemmät lautaset ruoalle.*
- *Kampanjat ja viestintä: Ravintoloihin ja kouluihin ovensuuhun humoristinen kampanjajuliste (MMM) ruokahävikistä.*
- *Kaupoille ”Ranskan malli” - rikos heittää ruokaa pois.*
- *Kaupalle mahdollisuus myydä myös päiväyksen yli menneet tuotteet.*
- *Kaupalle mahdollisuus antaa ilmaiseksi parasta-ennen tuotteita köyhille.*
- *Kaupoissa kuluttajille tarjolle myös pienempiä pakkauskojoja.*
- *Jaetaan syötäväksi kelpaava ruoka mieluummin eteenpäin kuin heitetään roskeen! Tässäkin monesti turha byrokratia esteenä!*
- *Horeca-puolen hävikkiin tulisi löytää joustavia ratkaisuja, jälleen digitalisaatio voisi olla avuksi.*
- *Kouluruokailun ja vanhusten ruokailun yhdistäminen, ravintoloiden take-away -annokset jne. kehityskelpoisia ideoita.*
- *Hävikkiä kaupassa vähentäisi nykyistä kapeampi valikoima. Kun tuotteita on ”miljoona”, niin väistämättä joku menee aina vanhaksi.”*

2. Kannustetaan lasten ja nuorten osallistumista kouluruokailuun

- *”Teemaviikot*
- *Toiveruokapäiviä kouluihin*
- *Lasten ja nuorten ruoanlaitto koulussa*
- *Ruokailutilanteen kehittäminen: Ruokailuun tulisi varata tarpeeksi aikaa & ilman häiritsevää metelöintiä.*
- *Vähennetään muita kouluruoan kanssa kilpailevia asioita kuten karkkiautomaatteja.*
- *Pelisäännöt: Koulun alueelta ei saisi poistua hakemaan herkkuja kaupasta.*
- *Arvostuksen lisääminen kouluruokadiplomeja kouluille ja opettajille jotka panostavat kouluruokailun kehittämiseen yhdessä oppilaiden kanssa.*
- *Kannustus kouluruokailuun osallistumisesta lähtee kotoa. Kun vanhemmat itse arvostavat lastensa kouluruokailua ja tekevät selväksi sen, ettei viikkorahaa käytetä kouluruoan korvaaviin lähikaupan välipaloihin, on lapsilla ja nuorilla oikea asenne ja arvostus kouluruokailuun.”*

3. Edistetään ruokakasvatusta eri koulutustasoilla

- ”Joka kouluun maatilapäiviä, joissa tutustutaan käytännössä siihen mistä ruoka tulee.
- Ruokalähetit: oikeaa tietoa suomalaisesta tuotannosta.
- Tuotantotapoja tulee esitellä objektiivisestiktitalouden, yhteiskuntaopin ja opinto-ohjauksen tunneilla hyödyntäen MTK, SEY, MMM, ELY sekä agrologi- ja agronomiopiskelijoita.
- Työharjoitteluja ravintoloissa joissa käytetään monipuolisia raaka-aineita.
- Kokkien kouluvierailuita.
- Opetusmaatiloja ja vierailuja maatiloille.
- Korvamerkittyä valtion rahoitusta ruoka- ja ravitsemuskasvatuksen tutkimiseen ja kehittämiseen varhaiskasvatuksessa ja kouluympäristössä.
- Opetellaan suomalaiset perinneruuat ja niiden valmistus. Lasketaan näiden annosten hinta, ravintoarvot ja kalorit sekä raaka-aineiden ja valmistuksen hiilijalanjälki.
- Sisällytetään ruokakasvatus (ja ruokakansalaisuus) opetussuunnitelmaan ja opetukseen koulutustasoon sopivalla tavalla ja oppiaineiden yhteistyötä edistävästä.”

4. Kouluissa koko henkilöstö osallistuu ruokakasvatukseen

- *”Matematiikan tunnilla voisi laskea ruokien energia- ja ravintoainemääriä. Esimerkiksi verrata kalapuikkoaterian ja suklaapatukan & limun eroja ravintoaineissa. Biologian tai terveystiedon tunnilla voisi verrata viikon aterioiden vitamiini- ja hivennäisaineiden eroja ja pohtia sopivia ruoka-annosmääriä.*
- *Kouluille omia viljelypalstoja, laatikoita joissa voisi kasvattaa osan vihanneksista.*
- *Henkilöstön pitäisi ruokailla lasten kanssa, ruokailuun pitää varata aikaa.*
- *Leppoisa, rauhallinen ruokailutilanne. Tapakasvatusta ruokailun yhteyteen.*
- *Ruokapalveluhenkilöstön tulisi olla ruokailutilanteessa opettajien kanssa tasaveroinen kasvattaja.*
- *Koululaiset suunnittelevat ruokalistat yhteistyössä keittiöhenkilökunnan kanssa. Keittiöhenkilökunta mukana opetustapahtumissa ja teemapäivissä.*
- *Koululaiset keräämään kesälomalla marjoja koulun tarpeisiin.*
- *Kouluruokailusta poisjääminen aiheuttaisi merkinnän wilmaan ihan samaan tapaan kuin pinnaaminen tunnilta.*
- *Oppilaille keittiövuorot.*
- *Käytetään kouluruoassa ko. alueen tyypillisiä raaka-aineita edes silloin tällöin*
- *Henkilöstölle tarjotaan myös ilmainen ruoka ja ruokailevat oppilaiden kanssa.”*

5. Lasten ja nuorten ruokakasvatukseen uusia keinoja

- *”Vapaaehtoistyötä maataloilla, koulupuutarhija & retkiä tuotantotiloille.*
- *Julkkiskokit ruokalähettiläiksi.*
- *Erilaiset vuodenaikoihin liittyvät juhla- ja teemapäivät huomioon ja näkyviin.*
- *Vanhemmille mahdollisuus tulla ruokailemaan kouluun.*
- *Ravintoloiden lastenpäivät.*
- *lapset mukaan ruuanvalmistukseen taaperoiästä alkaen.*
- *Päiväkodista alkaen lapsille opetusta ruuasta*
- *Osallistetaan nuoret mukaan: esim. kasvimaatoiminta, kummipossu, vapaaehtoistyötä maataloilla*
- *Sapere-makukoulu kaikille*
- *Koulupuutarhat yms konkreettinen on parempaa sekä köksäntunteja jo nuoremmille. Valistusluennot yms ovat menneestä.”*

6. Nostetaan kotimaisen talousveden arvostusta

- *”Myydään talousvettä ulkomaille.*
- *Brändätään Suomalainen juomavesi: MTK tai muu toimija mukaan suunnittelemaan & kampanja jolla ihmisten tietoisuus tästä asiasta kasvaa.*
- *Tuontivedelle haittavero, Suomen vesivarat suojataan lailla.*
- *Katastrofiapua ulkomaille ei rahana vaan puhtaana vetenä.*
- *Kerrotaan mm. ruokalistassa Suomen vesien puhtaudesta ja hanaveden edullisuudesta.*
- *Yksinkertaisia viestejä/ väittämiä ravintoloiden ja kauppojen käyttöön niin, että ne voivat tietää, että näillä lauseilla ja viesteillä on lupa tuotteita markkinoida ja että väittämät perustuvat tutkittuun tietoon. Nykyään on niin paljon sääntöjä, ettei kukaan uskalla tehdä mitään eikä sanoa mitään, kun ei kenelläkään ole aikaa perehtyä niihin kaikkiin.*
- *Suomen vesivarat tulee suojata lailla. Tuontivedelle haittavero.”*

7. Kannustetaan perheitä ja kolmatta sektoria ruokakasvatukseen

- *”Neuvolat ja kotitalousneuvontajärjestöt (esim. 4H) tukemaan lapsiperheitä terveystavoissa, järjestämään ruokakursseja lapsiperheille sekä yhteisruokakursseja koululaisille.*
- *Kauppoihin ruokalistoja, tarjouksia ja tapahtumia terveellisyyden kannalta.*
- *Ruokapalvelut kertomaan vanhempainiltoihin ruokaan liittyvistä asioista.*
- *Ravintopyramidin ja terveellisten ruokailutottumusten opettaminen uuden kehitettävän nettipelin avulla.*
- *Tietoa vanhemmille jo neuvolavaiheessa ja kouluterveydenhoitajan luona näistä teemoista. Kannustetaan vanhempia miettimään oman esimerkkinsä vaikuttamista lasten kasvatuksessa niin hyvässä kuin pahassa.*
- *Kolmannelle sektorille lisää pitkäaikaista rahoitusta ruokakasvatukseen liittyviin hankkeisiin. On paljon toimivia ja tuloksellisia hankkeita, jotka ovat päättyneet sen vuoksi, että järjestöt eivät ole enää saaneet rahoitusta ko. hankkeen jatkamiseen. Se ei ole menestyksellinen tie. Hyvää ja pitkäjänteistä työtä hautautuu näin jäljettämiin, koska järjestöillä ei ole omarahoitusta hankkeiden jatkamiseen. ”*

8. Tuetaan kuluttajien ruokaosaamista ja -tietämystä kampanjoin

- *”Viestinnässä ja markkinoinnissa symboleilla korostetaan ruoan alkuperän merkitystä, esim. mustikan terveysvaikutuksista ja verrataan sitä kanadalaiseen pensasmustikkaan.*
- *Lisää jatkuvaa yhteistyötä tuotantotilojen kanssa ympäri vuoden: Avoimien ovien päiviä; Päiväkoti-, kouluryhmien tai työyhteisöjen kummieläimiä, joiden kasvua seurataan; Keväällä katsomaan pellolle kevättöitä, ja syksyllä sadonkorjuuta & maistetaan tuotteita ja raaka-aineita.*
- *Kotimaisiin raaka-ainesiin perustuvien ruokareseptien julkaisemista sanoma- ja aikakauslehdissä.*
- *Maistiaisia uusista herkuista jotka tuotettu aikaisemmin vähemmän käytetyistä eläinruhon osista.*
- *Yleisemmän tason kattava vastuumerkintä tai mittari joka selkeä ja helppo kuluttajalle.*
- *Järjestetään kaikille avoimia tilaisuuksia kuluttaja- ja perustason ravitsemusosaamisesta.*
- *Yhteistyötä lisää kauppojen kanssa (esim. tiedotuskampanjoita REKO-toiminnasta).”*

9. Ruokakulttuurin mielikuvien muokkaaminen mediayhteistyöllä

- *”Ruokajärjestelmälle viestintästrategia, Suomalaisen ruuan brändäys.*
- *Pienille tuottajayhteisöille, osuuskunnille ja muille ”voimiensa yhdistäjille” koulutusta markkinointiviestinnästä, jotta voivat voimansa yhdistämällä toteuttaa mielikuvamainontaa suomalaisesta super foodista.*
- *Tukea pientuottajien tuotepakkausten suunnitteluun mainostoimistoilla ja tuotteen brändäämiseen.*
- *Tuottajien parempi esilletuonti: Tuottajien kasvullisuuden ja yrittäjyyden korostaminen.*
- *Nuoria kiinnostavia kampanjoita esim. julkkiksen avulla.*
- *Julkinen vuoropuhelu kampanjan voimin jossa haastetaan kuluttajien mielipiteet ja toiveet ja kauppa sekä elintarviketeollisuus vastaamaan näihin.*
- *Uutisoidaan näyttävästi suomalaisia ruokainnovaatiota, hyvänä esimerkkinä nyhtökaura.*
- *Kilpailuja, joissa tuotaisiin ruokakulttuuria esille; ruokapalveluorganisaatiot, media, oppilaitokset yhteistyössä.”*

10. Edistetään ruokakansalaisuutta laajalla keinovalikoimalla

- *”Ne leivän juuret, joita on jäljellä, kerätään juuripankkiin, tarinoineen.*
- *Koululaisvierailut maatiloille pakollisiksi.*
- *Joka kunnalla ns. ruokatyöryhmä, joka laatii kunnan ruokapolitiikan joka sisältää toimia miten kestävää paikallista ruokajärjestelmää rakennetaan.*
- *Ruokapiiritoimintaa edistettävä (myös koulut, sairaalat mukaan).*
- *Kauppojen hyllykartalle ensimmäiseksi kotimaiset elintarvikkeet.*
- *Kotimaisuus esille näyttävästi: Lähiruualle omat myyntihyllyt & tuottajien nimet näkyviin.*
- *Kaupan omat nimikkeet Pirkat, Rainbowit ym. kiellettävä.*
- *Kaupunkilaisille enemmän mahdollisuuksia viljellä joutomailla (viherkatot jne.) & kaupunkiviljely huomioidaan kaupunkisuunnittelussa.*
- *Jakamistalous suuremmaksi: Konkreettisia neuvoja miten asioita voi toteuttaa; kaupungit voisivat kaavoittaa esimerkiksi määrääjäksi joutomaata kaupunkiviljelyyn. ”*

Onko sinulla muita ajatuksia liittyen ruokakulttuuriin ja ruuan arvostukseen tai haluatko lähettää Ruoka2030 toimenpideohjelman tekijöille terveisiä? Tai voit ottaa kantaa siihen kenen pitäisi konkreettisesti viedä asioita eteenpäin ja millä aikataululla.

Ruokakulttuuri ja ruuan arvostus

- *"Teollisuuden oligopolin avaaminen alkutuotannon ja kuluttajan välillä.*
- *Ruokakulttuuri syntyy kaupan tarjonnasta: Pitää olla valikoimaa, eri vaihtoehtoja, nopeasti muuttuvia pakkauksia, hauskoja tuotenimiä, pitää olla houkuttelevuutta, silmäniloa, makunautintoja.*
- *Kuntapäätäjille valtion toimesta iltakoulutusta tai verkko-opetusta kotimaisuuden ja lähellä tuotettujen elintarvikkeiden arvostamiseen.*
- *Koulut tarjoisivat ainoastaan kotimaista lihaa ja maitotuotteita.*
- *Huomio ikäihmisten ruokailuun: tulee jatkossa olemaan entistä suurempi ja ravitsemustarpeiltaan laveampi. On ratkaistava, miten entistä paremmin hoidetaan kotona asuvien iäkkäiden ravitsemus ja miten hyvällä ravitsemushoidolla voidaan ehkäistä sairauksien syntyä tai ikäihmisten sairausjaksojen pitkittymistä. Lisäksi selvitettävä, miten luoda lisää ikäihmisille yhteisöllisiä tapoja ruokailla.*
- *"Maatilacamppejä, joihin perheet, sinkut, pariskunnat, koulut jne voivat tulla viettämään aikaa ja osallistumaan. Valistamista mahdollisimman vähän, se on mennyttä maailmaa."*
- *"Mikroyrittäjille pidempi strattiraha. Kunnan nostavat omia paikallisia tuottajia esille ja tilaavat tietyn %-määrän oman kunnan alueelta. Kunnat julistavat syksyllä julistaa kunkin kunnan maakuntaruuan ja kertovat mistä sitä saa pientuottajan tuottamana."*

Ruokakulttuuri ja ruuan arvostus

- ”Yhteistyötä ELO-säätiön, Suomen Gastronomien Seuran jne. kanssa.
- *Kotimaassa tuotettujen elintarvikkeiden verotusta keveämmäksi. Julkisen sektorin hankinnoissa mahdollisuus käyttää kriteerinä suomalaisia elintarvikkeita nykyisen lähes pelkästään hinnalla kilpailemiseen.”*
- *Matkailukoulutuksessa ruuan arvostukseen huomiota & tärkeä merkitys matkailupaketissa ohjelmopalvelun ja majoituksen ohella kerrottava selkeästi.*
- *Ruokakulttuurin lisäksi puhetta myös juomakulttuurista. Muutenkin kuin talousveden arvostuksen nostamisen kannalta. Tabuja on aika rikkoa eikä mystifioida asioita: Ruoan pitää maistua ja siitä pitää nauttia. ”*
- *Rahoitusinstrumentteja, jotka mahdollistavat ruoka- ja ravitsemuskasvatukseen liittyvän tieteellisen tutkimuksen ja niiden tiedeperustaisen kehittämisen. Myönteinen ruokasuhde ja syömisen taito tukevat tervettä ja kestävästä syömistä. Hyvä kansallinen ruokaitsetunto on kasvatuksen tulosta - se ei synny tyhjiössä.”*
- *Ruuanlaitto koulussa pakollinen aine ja opettajat lisäkoulutukseen.*
- *Leivänjuurihotelleja myös Suomeen (lanseerattu jo Ruotsissa).*
- *Tuontituotteille hiilijalan jäljet kuljetuksineen selvästi näkyviin & miten jakautuu.*
- *Opetus- ja kulttuuriministerit yhteistyössä maa- ja metsätalousministerin rinnalla.”*

5. Ruoka ja kansanterveys

Mitä tulee käytännössä tehdä, jotta toimijat koko ruokajärjestelmässä sitoutuvat edistämään väestön terveyttä ja hyvää ravitsemusta?

- *Konkreettista, käytännönläheistä, havainnollistavaa ravitsemusneuvontaa lisää neuvoloihin, varhaiskasvatukseen, perheillesuunnattuihin tapahtumiin, oppilaitoksiin, työpaikkaruokaa tarjoaviin pisteisiin, someen, eläkeläisten tiklaisuuksiin jne.*
- *Kehitetään terveysperustaista verotusta: tukea terveellisille elintarvikkeille, kuten kouluhedelmätuki, tuki rasvattomille maitotuotteille*
- *Kannustimia kunnille, maakunnille terveyden ja terveellisen ravitsemuksen edistämiseksi (seuranta esim. Teaviisarin, ATH ja Kouluterveyskyselyn ym. avulla)*
- *Kehitetään pienempiä pakkauksia.*
- *Terveellisyys nostetaan enemmän brändiksi, myyntivaltiksi.*
- *Kansanterveyspalkinto: Yritysten palkitseminen väestön terveyden edistämisestä.*
- *Sydänmerkki kriteeri lounaille varhaiskasvatuksessa, kouluissa, työpaikoilla.*
- *Kehitetään ja lisätään suositusten mukaista elintapaohjausta ja ravitsemusneuvontaa.*
- *Koulutusta eri ammattiryhmille, ei vain terveydenhuollolle: esim. ravitsemussuosituksista.*

Mitä tulee käytännössä tehdä, jotta toimijat koko ruokajärjestelmässä sitoutuvat edistämään väestön terveyttä ja hyvää ravitsemusta?

- *Ravitsemuksen asiantuntijat/laitokset/järjestöt tuottavat koulutukseen valmiita koulutusmateriaaleja/materiaalipaketteja.*
- *Lasten suojele epäterveellisten elintarvikkeiden markkinoinnilta kaikilla mediakanavilla, myös internet.*
- *Sokerivero, suolavero*
- *Terveelliseksi määritellyn ruoan arvonlisäveroa alennetaan ja ns. roskaruoan arvonlisäveroa nostetaan.*
- *Suolan käytön vähentäminen esim. lainsäädännöllisesti.*
- *Vastaava kuin Liikkuva koulu -ohjelma varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen mutta ruoasta.*
- *Jokaiselle suomalaiselle kerran elämässä yhteiskunnan/työnantajan tarjoama mahdollisuus henkilökohtaiseen ravitsemusneuvontaan, jossa kartoitetaan miten ruokavalio vastaa suosituksia ja miten sitä tulisi muuttaa terveyden edistämiseksi.*
- *Lounastukien (lounassetelit) suunnataus ravitsemussuosituksia täyttäviin aterioihin.*
- *Kaikkiin tuotteisiin qe-koodi, jonka takana tuotteiden alkuperä.*
- *Säännölliset terveystarkastukset kaikille, joissa voidaan todeta elintavoista aiheutuva sairastumisriski.*

Kuinka toimien saadaan yrittäjiä kannustettua käyttämään elintarviketurvallisuutta tukevia vastuullisuusjärjestelmiä?

- *Kauppaketjut tekevät niistä kauppaan pääsyn ehdon.*
- *Omat järjestelmät suuryrityksille ja pienyrityksille.*
- *Tuomalla yrittäjille hyötyjä esille & hankerahoitusta ko. teeman aiheisiin.*
- *Mahdollisuus saada valtiolta tukea, jos vastuullisuusjärjestelmät ovat käytössä (kannustinjärjestelmä).*
- *Tehdään jäljitettävyydestä kilpailuvaltti.*
- *Antamalla toimiin sitoutuneille medianäkyvyyttä ja sertifikaatti.*
- *Vastuullisuusjärjestelmien noudattaminen asetetaan ns. yritystukien yhdeksi myöntämiskriteeriksi.*
- *Jatkuvaa viestintää mediassa kuluttajien suuntaan siitä, että he suosisivat vastuullisesti tuotettujen / toimivien valmistajien tuotteita; esim. mitä käytännössä tarkoittaa kun käytetään lapsityövoimaa, tuhotaan sademetsiä jne.*
- *Merkki (vrt sydänmerkki tai joutsenlippu) informoi nopeasti ja helposti kuluttajaa.*

Kuinka toimien saadaan hyödynnettyä uutta teknologiaa elintarvike- turvallisuuden edistämiseksi ja valvonnassa?

- *Aurinko- ja tuulienergiaa viljojen kuivatuksessa.*
- *Ultraääntä mikrobien tuhoamisessa ja lisäaineiden käytön vähentämisessä.*
- *Kamerat teurastus- ja leikkuutiloihin.*
- *Nopeasti luettavat mittariliuskat käyttöön kylmäketjun varmistamiseksi.*
- *Bakteeritoiminnan lisääminen pintakompostoinnin avulla, silloin maan hedelmällisyys paranee nopeasti ja humuskerros kasvaa (www.humusfarming.de).*
- *Luodaan liikennevalot tai pistejärjestelmä valmisruualle, joista saa vitamiineja, hiven- ja kivennäisaineita (punainen valo sokeria jne.)*
- *Laajakaista jokaiseen kuntaan ja edullisesti, yhteinen ohjelma pellolta pöytään.*
- *Fineli-tietokannan uudistaminen ja parempi hyödyntäminen.*
- *Pakkaukset, jotka kertovat ruuan lämpötilan ja kylmäketjun eheänä pysymisen*
- *Julkista rahaa älypakkausten kehittämiseen. Osa antureista pakollisiksi.*
- *Kouluissa kotitaloustunneilla tai yhteiskuntaopintunneilla ajankohtaisen elintarvike- ja turvallisuus-uutisoinnin käsittely ja työkalujen käyttöönotto*
- *Automaattinen lämpötilaseurantajärjestelmä elintarvikehuoneistossa & elektroniset etävalvontatilat kuisen seurauksena*

6. Ruokaturva ja huoltovarmuus

Mitä tulee käytännössä tehdä, jotta saadaan turvattua väestön ravinnon saatavuus, laatu ja turvallisuus?

- Tuottajahintojen nostaminen - alkutuotanto houkuttelevammaksi
- Tuotannon pysyminen maanlaajuisena
- Rohkaistaan nuoria elintarvikealalle , erityisesti alkutuotantoon
- Kannustetaan kaupunkiviljelyyn ja luonnontuotteiden keräämiseen
- Pienyrittäjien hajautettua alkutuotantoa ja jalostustoimintaa
  - Lähimarkkinoiden ja suoramyyntin tukeminen
- Varmuusvarastojen kasvattaminen, hajautettu varastointi
- Ohjaus kierrätysravinteiden täysipainoiseen hyödyntämiseen - ei riippuvaisuutta tuontilannoitteista
- Kannustetaan elintarvikkeiden monimuotoisuutta edistävää toimintaa
- Panostetaan maatilatason öljyntuotantoon
  - Tutkimusta koostumuksesta joilla voi ajaa
  - Valmiita kohtuuhintaisia puristamoyksiköitä
- Hajautettua sähköntuotantoa (aurinko, tuuli)
- Viljelykierron monipuolistaminen

Kuinka toimien saadaan sitoutettua ruokajärjestelmän toimijat parantamaan kestäväää kiertotaloutta ja energia- sekä materiaalitehokkuutta toiminnassaan?

- *Valtion ohjaus ja tuki kohti kestävämpään toimintaan*
- *Koulutusta ja neuvontaa - toisten esimerkit ja tilakohtaiset näytökset*
- *Veroale kehitykseen sitoutuville toimijoille*
- *Kompostoinnin ja biokaasulaitosten kehitys*
- *Viestimällä toimijoiden saamista hyödyistä, säästöistä ja kilpailuedusta*
- *Tuotepakkausten suunnitteluun panostaminen energiaa säästäviksi ja kierrätyskelpoisiksi*
- *Kierrätyksen kehittäminen ja salliminen elintarvikepakkauksissa - haittavero hajoamattomille pakkauksille*
- *Julkinen kiitos / palkitseminen toimijoille, jotka onnistuvat ja ovat esimerkillisiä kestävässä toiminnassa*
- *Tehdään näkyväksi se työ, mitä tuottajat, teollisuus ja kauppa tekevät näiden asioiden eteen*
- *Pyritään ohjaamaan kuluttajia entistä enemmän ostamaan vastuullisesti tuotettua ruokaa*

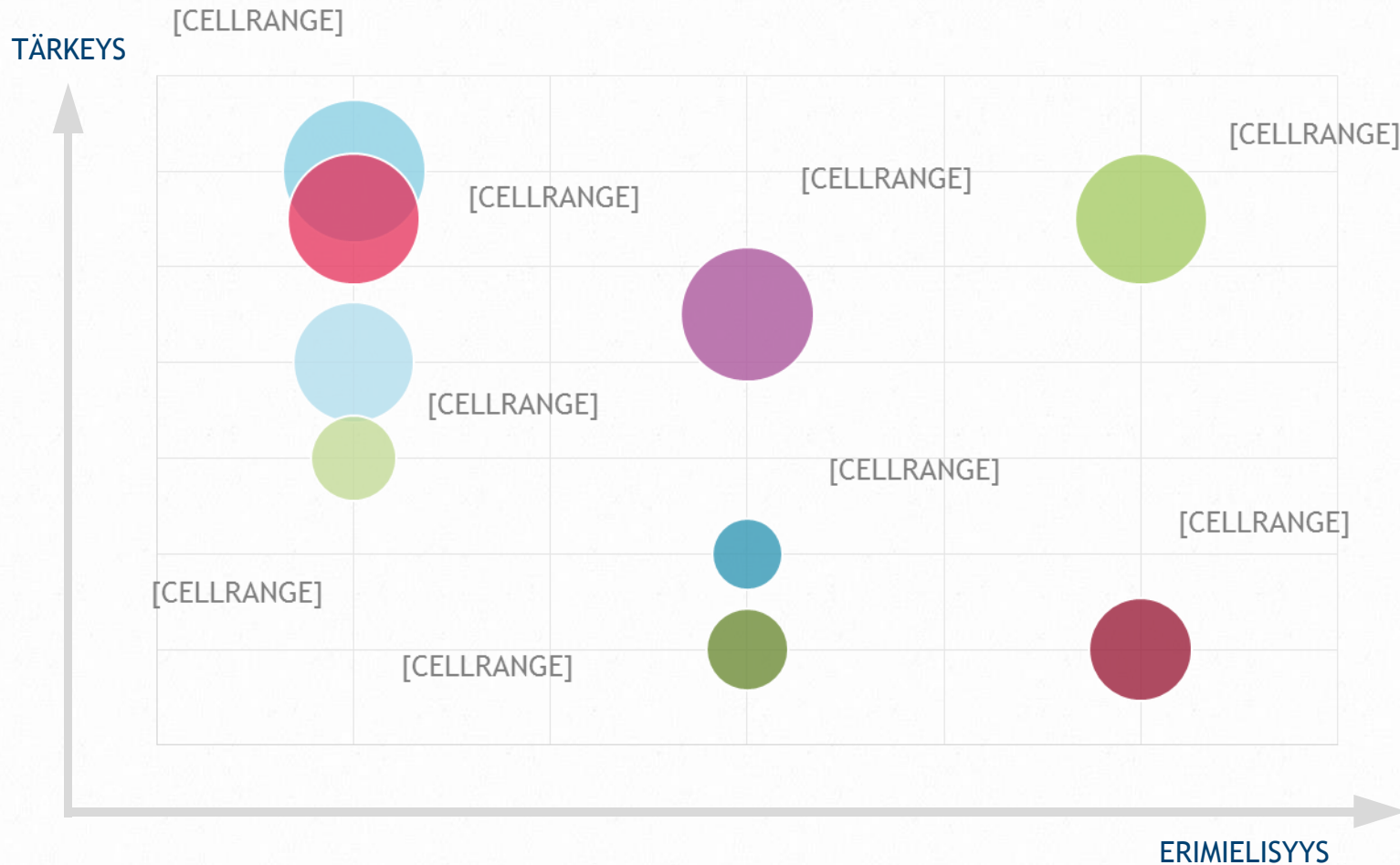
Kuinka toimien saadaan lisättyä ruokajärjestelmän toimijoiden varautumisosaamista ja parannettua varautumisjärjestelyjä?

- Säännöllinen koulutus yhdessä viranomaisten, puolustusvoimien, kaupan, teollisuuden ja alkutuotannon kanssa
- Selkokielen kirjallinen varautumisopas tuottajille
- Valtion ohjaus ja säädökset varautumisjärjestelyjen toteuttamiseen
- Erinäisten riskien pohjalta tehtävät skenaariot ja simulaatiot
- Kuntien evakuointipiirien evakuointipisteiden varustaminen ruualla ja muilla tarpeellisilla tarvikkeilla
- Maatilakohtaiset hätävarastot
- Toimijoilla omavalvontasuunnitelma, joka kattaa poikkeusolot.
  - Suunnitelman tulisi kuvata toimintatavat poikkeustilanteissa, kuten mistä hankkia aggregaatti, jos tilalla on sähkökatko.
  - Sisältää myös toimenpiteet, joilla ehkäistään poikkeustilanteiden syntymistä, kuten tarttuvien eläintautien ennaltaehkäisy
- Järjestöjen tukeminen varautumistyössä ja näiden tuominen lähemmäksi tuottajia

7. Kilpailukyky

Kilpailukyky

Suomalaisen ruoan kilpailukyky

- *”Elintarviketoimijoiden kattojärjestö, joka hoitaa suomalaisen ruoan brändäämisen ja markkinoinnin, sekä avustaa viennissä (koulutukset, markkinatutkimukset, rahoitus EU:n menekinedistämistuelle)*
- *Viestitään suomalaisen ruoan puhtaudesta ja tuotanto-oloista, niin kotimaassa, kuin ulkomailla (MTK, ProAgria)*
- *Panostetaan vientiosaamiseen*
  - *Yhteistyö korkeakoulujen kanssa elintarvikeviennin koulutusohjelman toteuttamiseksi.*
  - *Tarjotaan koulutusta ja kursseja yrittäjien vientiosaamisen kartuttamiseksi. Verkkokoulutuksia - kaikki tieto yhdessä portaalissa*
- *Koko tuotantoketjun kattavaa ja helposti saatavaa konsultointia - tunnistetaan tuotannon pullonkaulat, kehitetään kokonaisvaltaista osaamista ja viestitään ketjun eri vaiheiden tarpeista alaspäin”*

- *”Lisätään asiakaslähtöisyyttä ja tuotetaan sitä mitä asiakkaat haluavat. Nyt ehkä 70 % kuluttajista arvostaa kotimaisuutta ja suomalaista tuotantotapaa - loput ostavat hintaa tai eivät välitä. Todennäköisesti ainoa toimiva keino parantaa suomalaisen tuotteen kannattavuutta, on pyrkiä viemään se osa kotimaisesta tuotannosta, joka ylittää tuon 70 % tason.*
- *Jotta kilpailukykyä voidaan parantaa, pitää ensin tietää nykyinen taso. Missä ollaan hyviä, mitä pitää parantaa, mistä pitää luopua, mitä lisätä, mitä vähentää, mitä uutta? Tähän tarvitaan yrityskohtaista arviointia ja vanhan tekemisen kyseenalaistamista. Toimialakohtaisilla arvioinneilla ei saavuteta mitään, koska ne antavat aina mahdollisuuden siirtää kehittämissvastuun toisaalle.*
- *Panostamalla reippaasti todellisiin lisäarvoa tuottaviin vahvuuksiin. Nyt valtaosa kehittämiseen ohjatusta rahoituksesta menee sellaisen toiminnan tukemiseen, jonka kilpailukyky on todettu heikoksi.*
- *Suomen brändäys maailman puhtaimmaksi ja eettisimmäksi tuotannoksi”*

Kotimarkkinat

- ”Suoramyyntin säännösten vapauttaminen ja lähimarkkinoiden tukeminen
- Korostetaan suomalaisen ruoan puhtautta ja eläinten oloja
  - Viestitään selvästi suomalaisen ja ulkomaisen ruoan tuotantoeroista
- Kaupanalalle lisää toimijoita ja kilpailua, jotta teollisuudelle ja tuottajille saadaan lisää neuvotteluvoimaa
- Vaaditaan tuontituotteille samat vaatimukset, kuin kotimaassa tuotetuille
- Tukijärjestelmät kohdennettava tukemaan kestäväää liiketoimintaa
- Tehdään koko tuotantoketju tutummaksi kuluttajille
- Julkisten hankintojen jakaminen mahdollisimman monelle toimijalle tarjoaa näkyvyyttä ja referenssejä ja näin ponnahtauslaudan laajemmille markkinoille
- Alkutuotannon rakennemuutos - rohkaiseminen yhteispeltoyhtiöihin ja paikalliseen jatkojalostukseen
- Vastuulliseen ja kestäväään kehitykseen panostaminen”

Vienti

- ”**Yhteinen organisaatio ja brändi vientiin tähtääville yrityksille**
  - *Luodaan tarina, jossa korostetaan pohjolan puhtautta ja luontoa, tuodaan esille torjunta-aineiden ja antibioottien vähäinen käyttö, sekä eläintenolot*
  - *Hoitaa keskitetysti kohdemarkkinoiden markkinatutkimusta*
  - *Yhtenäinen ilme ja tuotemerkki vientituotteille*
- **Kaikki yrittäjille ja tuottajille saatavilla oleva tieto tulisi löytyä yhdestä samasta paikasta**
- **Nostetaan vientituotteiden jalostusastetta**
  - *Kohdistetaan tukia enemmän tuotekehitykseen*
- **Pientuottajien yhteistyö EU:n menekinedistämistukien omarahoitusosuuden rahoittamiseen**
- **Food From Finland- ohjelman rahoitus pysyväksi**
- **Korostetaan suomalaisen ruoan tuotantoketjun läpinäkyvyyttä**
- **Mukaan kansainvälisiin yhteistyöverkostoihin ja laatujärjestelmiin - päästään käsiksi kansainväliseen osaamiseen”**

Vientiosaaminen

- *”Elintarvikevientiosaamisen koulutusohjelma Aallon, Viikin ja ammattikorkeakoulujen yhteistyönä*
- *Elintarvikealan opintoihin aktiivista opiskelijavaihtoa*
- *Portaali, josta yrittäjät ja tuottajat löytävät kaiken oleellisen tiedon vientiosaamisensa kehittämiseksi*
- *Säännöllisesti saatavaa koulutusta webinaarien kautta*
- *Koko tuotantoketjun vientiosaaminen*
  - *Mitä kannattaa tuottaa; miten tuotetaan ruokaa, joka läpäisee kansainvälisen markkinan vaatimustason; miten voin omalta osaltani osallistumaan vientikaupan arvoketjuun.*
- *Ruoka-alan tekeminen suosittumaksi nuorten keskuudessa*
  - *Peruskoulusta lähtien opetusta ruokaketjusta ja sen toiminnasta*
- *Elintarvikepuolen koulutus yhteen putkeen sis. alkutuotannon, jatkojalostuksen ja myynnin”*

1. Tehostetaan suomalaisen ruoan kansainvälistä markkinointia

- Suomalaisen ruoan brändäys
- Mukaan kansainvälisiin yhteistyöverkostoihin
- Etsitään ne segmentit maailmalta, joissa on kysyntää suomalaiselle ruoalle
- Korostetaan suomalaisen ruoan puhtautta ja tuotantotapaa
- Yhteinen ruoantuottajien organisaatio, joka toteuttaa kansainvälisen markkinoinnin

”Tarvitaan yhteinen Suomi-brändi. Nykyiset merkit ovat liian rajattuja.”

2. Parannetaan kuluttajien tietoisuutta suomalaisesta ruuasta

- Peruskouluun opetusta ruoan tuotannosta
- Tuotantoketjun avoimuus
- Kuluttajaviestinnän keskittäminen yhdelle taholle, jonka toiminnan tehokkuutta seurataan tarkasti
- Viranomaiset aktiivisemmin kertomaan faktaa suomalaisesta ruokaketjusta
- Tietoisuutta pitäisi kasvattaa myös kääntäen: tuotannon tulee tuntea asiakkaansa, segmentoida, kohdistaa ja seurata.
- Kampanjaviestintää valtakunnallisesti, näkyvyyttä messuilla ja mediassa, valjastetaan julkiset tahot kertomaan suomalaisesta ruoasta

*”Puhuisin
ennemminkin
tunnettuudesta ja
ketjun eri osista
ei pelkästään
lopputuotteesta.”*

3. Kevennetään sääntelyä ja sen toimeenpanoa

- Yhden luukun periaate alkutuotannon ja ruokaketjun yrittäjälle.
Viranomaiset yhteistyöhön
- Ei lisätä mitään omaa EU:n säädöksiin
- Kaikesta valvonnasta aina ensin neuvova käynti ja mahdollisuus korjata puutteet, sitten vasta sanktio.
- Sallivampi kulttuuri tahattomille virheille.
- Yritysten koon ja riskin mukaiset vaatimukset
- Sääntöviidakkoa selkeämmäksi.

”Lisäisi suoramyöntiä ja lähiruuan mahdollisuuksia, jos kaikki turha lupakikkailu ja byrokratia poistettaisiin tai ainakin kevennettäisiin.”

4. Vientiosaamisen kehittämisen ohjelmat ja koulutus

- Oppia vientiosaamiseen ulkomailta - opiskelijavaihto
- Säännöllisesti saatavaa koulutusta webinaarien kautta - matalat kustannukset ja osallistumiskynnys
- Vientimyyjien koulutus ammattikorkeakouluihin - yhteistyö Aallon ja Viikin kanssa
- Talous ja markkinointiosaamisen koulutusta pientuottajille
- Opintomatkat ja tutustumiskäynnit kohdemaihin

”Nyt ollaan liian nöyriä vaikka meillä on upeita tuotteita.”

5. Viennin tukipalvelut kotimaassa helposti saatavilla

- Yhden luukun toimintaperiaate vientiin pyrkivälle yritykselle
  - Yksi portaali jonka kautta tietoa löydettävissä
- Alan yhteinen vientiorganisaatio
- Viestintää enemmän, siihen mistä tukipalveluita löytyy
- Tietoa ulkomaisesta elintarvikkeiden lainsäädännöistä

”Yrityksillä puuttuu tietotaitoa viennistä sekä oikeita kontakteja, näissä tarvitaan apua.”

6. Tietoa nuorille ruokasektorista ja sen tarjoamista tehtävistä

- Kouluissa enemmän opetusta elintarviketeollisuudesta ja maataloudesta
- Ruoka-alan houkuttelevuuden kasvattaminen mm. pienyrittäjyyden kautta (kahvinpaahtimot, panimot yms.)
- Tuodaan esille ruoan terveysvaikutukset ja suomalaisen ruoan puhtaus
- Korostetaan työllistävää vaikutusta
- MTK yhteydessä opinto-ohjaajiin, jotta lisätään kiinnostusta koulusta lähtien

”Opetetaan nuoret suosimaan kotimaista ja paikallista pienestä pitäen.”

7. Digitaaliset järjestelmät viennin tukena

- Automaattinen ja sensoripohjainen dokumentaatio
- Tuotantoketjun läpinäkyvyyden esille tuominen digitaalisuuden avulla esim. QR-koodi pakkauksessa, jonka avulla saadaan näkyviin tuotantoketjun vaiheet
- Digitaalisten markkinointikanavien hyödyntäminen

”Tarvitaan ICT-alan ja elintarvikealan yhteistyötä. Kovin vähän vielä kehitetään softaa ja laitteita elintarvikealan tarpeisiin.”

8. Varmennettujen laatujärjestelmien käyttöönotto

- Kansainvälisessä kontekstissa kuuluminen johonkin kansainväliseen laatujärjestelmään - saadaan hyödynnettyä tehokkaammin muualla olemassa olevaa osaamista ja kontaktit nopeammin käyttöön
- Eläintuotteiden erikoistuminen esim. laidunliha
- Ympäristövaikutuslaskenta tulevaisuudessa tärkeää
- Sertifiointien kehittämiseen mukaan ulkopuolisia toimijoita, kuten eläinsuojelujärjestöt
- Dokumentoidun laadun hyväksi käyttäminen markkinoinnissa ja viennissä

”Laatu on kilpailuvalttimme myös ulkomaille. Tätä tulee korostaa ja viedä sana eteenpäin. Meillä ei ole ruoka-skandaaleja.”

9. Vahvistetaan hankintalain tuntemusta ja soveltamisosaamista

- Julkiset hankinnat tarvitsevat tietoa ja malleja kotimaisen ja lähiruuan kilpailuttamiseen
- Selkokielineen hankintalaki ja selkokielineen opas sekä helpot valmiskaavakkeet
- Julkisen sektorin hankinnoissa kotimaisuuden painottamista ja lähiruuan mainostamista
- Selkeä, lyhyt ja napakka koulutus ilmaiseksi pientuottajille

”Hankintalait ja muut ovat monelle (tuottajalle) liian monimutkaisia ja aikaa vieviä perehtyä.”

#ruoka2030

mmm.fi/ruoka2030

Ruokapoliittinen selonteko selvitystehtävä, havaintoja ja toimenpide-ehdotuksia Ilkka Mäkelä

4.10.2017

4.10.2017

Selvitystyön tavoitteena oli laatia toimenpide-ehdotuksia

1. Ruokaketjun arvonnällän kasvattamisen, kilpailukyvyn ja kannattavuuden parantamiseksi
2. Elintarvikevientiyyhteistyön parantamiseksi
3. Edellä mainittujen tavoitteiden edellyttämistä lainsäädännön kehittämistarpeista ja ruokaketjun toiminnan kehittämisesityksistä.
4. Työ oli osa ruokapoliittisen selonteon toimeenpanoa.
5. Selvitys valmistui 30.6.2017 ja luovutettiin ministeri Jari Lepälle

4.10.2017

Haastatellut tahot

- Ruokaketjun avainhenkilöiden haastattelut ja haastateltavaksi oli kutsuttu mm.
  - keskusliikkeiden johtoa
  - foodservice toimijoiden johtoa
  - teollisuuden edustajia
  - järjestöjen edustajia
  - maataloustuottajia
  - viranomaisista

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, vienti

- Saatava yhteinen näkemys, mihin vientiin panostetaan
- Yhteistyö kaikkien toimijoiden kesken
- Toiminnan ripeys
- Vientiluvat oltava kunnossa, resurssointi, rahoitus
- Maakohtainen yhteistyö, kontaktit, kumppanit, Suomi imago, markkinat, kuluttajakysyntä, tuotteet, markkinointi, maakohtainen tuotepaketti, toimittava ostomaan kielellä ja kulttuurituntemuksella
- Pitkäjänteisyys viennin tukemisessa. Alussa julkinen taho vahvasti mukana, mutta myös yritykset riittävän suurin panoksin

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, vienti

- Isot toimijat pystyvät vientiin yksinkin, mutta pk yritysten pitää toimia yhdessä
- Kannattavalla viennillä parannetaan ruokaketjun kotimaista kilpailukykyä ja kannattavuutta (jalosteet/erikoistuotteet)
- Volyymi kasvaa => kilpailukyky paranee=>osaaminen paranee
- Vientiosaaminen ja vientiyhteistyö aivan liian heikkoa
- Vientiin liittyvä tekeminen liian lyhytjänteistä ja poukkoilevaa, vienti näpertelyjä. Liian pienet elintarvikealan yritykset
- Osallistujat saatava sitoutumaan hankkeisiin, pitkäjänteisyys
- Vain harva toimitusjohtaja on kiinnostunut viennistä
- Kaupasta ei paljon saa tukea koskien vientiä

4.10.2017

Haastatteluissa esille tulleita näkemyksiä, vienti

- Yhteistyö viennissä hankalaa , henkilösuhteet, kilpailu, aikaisempi tehty työ
- Pitäisi ottaa mallia esim Ruotsista ja erityisesti Tanskasta
- Mallia voi ottaa myös muista toimialoista mm metsä- ja teknologiateollisuus, vientiä yli toimialojen
- Osin edelleen ajatusmaailmaa, että tuettua tuotantoa ei saa viedä tai ao toimintaa tukea
- Ministeriöt, julkiset tahot eivät puhalla yhteen hiileen, hoito yhden henkilön aktiivisuuden varassa ?
- **Vientiyhteistyö kuntoon ja pitkäjänteiseksi kaikilta osin**
- **VIENTIOSAAMISEN PUUTE SUURIN HAASTE !**

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, isoja linjoja, kauppa, fs

- Ruokaketjun kotimarkkinakeskeisyys , erityisesti teollisuus
- Kotimaisen ruuan arvostuksen nosto, yhteistyö kampanjat jne
- Innovatiivisuus , korkeamman jalostusasteen tuotteet
- Elintarvikealan koulutus, erityisesti korkeakoulutustaso
- Pienkauppojen kilpailukyvyn säilyttäminen ja toimintaedellytysten edistäminen (lisäpalvelut)
- Alueelliset ja paikalliset ruokajärjestelmät, monimuotoiset jakelukanavat
- Huoli kotimaan toimijoiden hintakilpailukyvästä
- Viennistä voimaa, vienti uhka ja mahdollisuus
- Vienti parantaa kotimaisen tuotannon kilpailukykyä

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, kauppa, fs

- Laajempi ymmärrys kuluttajien käyttäytymisestä tärkeää
- Tiukka sääntely-ympäristö heikentää kotimaisten toimijoiden kilpailukykyä
- Kannustetaan itsesääntelyyn
- Viranomaisten tasapuolisuus mieluummin tarkastajasta kouluttajaksi/valmentajaksi, erityisesti fs puoli
- Ruuasta matkailuvaltti ? (Tanskan malli) molempiin suuntiin
- Ruokahävikki ei tarvitse mitään uutta säädöstöä / lakeja .**Tämä on ihan kaikkien osapuolien yhteinen näkemys !**
- Ei yhtään isoa Suomalaista elintarvikealan yritystä ?

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, teollisuus

- Alan toimijat pieniä ja yhteistyö haasteellista
- Muutama yhtiö kilpailee verisesti Suomessa , miksi ?
- Kanamunat, broiler lähes täydellinen tuontisuoja, hyvät mahdollisuudet viedä kanamuna- ja broilertuotteita. Miksi ei ole onnistuttu ?. Myös alkutuotannon kannattavuus pitäisi olla kunnossa ?
- Huoli kotimaisen raaka-aineen saatavuudesta
- KKV:n jäykkyys, osin pelko, yhteistyö Eviran / viranomaisten kanssa. Keskustelua ja yhteistyötä lisättävä
- Ei lisää säädöstöä. Pälletekäisyyksiä voisi purkaa, esim. parempi riskin arviointi ja teurastamojen tarkastuskulut

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, teollisuus

- Tekemisen taso noussut , onko säädöstö pysynyt mukana ?
- Riittävät tk panostukset, pitkäjänteisyys
- Innovaatioiden tukeminen
- Miten turvataan ammattitaitoinen henkilöstö ?
- Alan koulutuksen taso ja jatkuvuus
- Alan arvostus ja työvoiman saatavuus
- Pitääkö tuotekehitys siirtää ulkomaille ?
- Vientiyhteistyö maittain, erityisesti pk yritykset
- Uskallus tehdä isompia toimijoita Suomeen
- Uskallusta toimia enemmän yhdessä

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, teollisuus

- Osin valmiutta tehdä vientiyhteistyötä osin ei , pienet ja isot yhdessä
- Päätettävä mihin vientiin panostetaan
- Vientiluvat Venäjälle pidettävä kunnossa niille, joilla ne vielä ovat
- Vienti EU / ei EU ja viranomaisten riipeys
- Kuluttajatieto avoimeksi, tilastokeskus ?
- Kalatalous ja vesiviljely iso potentiaali, voiko toiminnan jatkuvuuteen luottaa (Ruotsin päätös sulkea kasvattamo)
- Kaikki lupa-asiat , ennustettavuus, käsittelyn riipeys

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, alkutuotanto

- Tuottajalle saatava palkka työstään
- Markkinoiden saaminen tasapainoon
- Tukien jatkuvuus ja ennustettavuus (mm EHK)
- Alan kehittäminen: tieto käyttöön, kehitetään maataloutta ja jalostusta
- Vienti on mahdollisuus, uudet markkinat, uudet tuotteet, volyyymi parantaa kannattavuutta
- Tilojen välinen yhteistyö - esim. koneet seisovat pihalla , tuottajarenkaat
- Tilojen ikäjakauma, nuoret eivät ota vastaan, 40v lopettaa kesken maidontuotannon = mikä on tulevaisuudessa se, kuka ruokaa tuottaa

•29.5.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, alkutuotanto

- Maatiloilla eloonjäämistäistelu = kannattavuus, on keinoja esim. verotuksen kautta kevennyksiin, mm kiinteistövero pois.
- Koko alan yhteistyön saaminen kuntoon, kannattavuus viljailoille asti
- Kauppa hommaan mukaan, preemion ei tarvitse olla iso. Ruotsin malli ei ole hyvä
- Tiedottaminen suomalaisesta tuotantotavasta julkisuuteen
- Byrokratian purku kilpailun estämisestä maatilojen käytäntöihin
- Tuotekehitys erityisesti peruna/erikoiskasvikset
- Vientiosaamisen kehittäminen elintarvikepuolella, myös alkutuotannossa

4.10.2017

Haastatteluissa esille tulleita näkemyksiä, alkutuotanto

- Perustutkimuksen rahoitus on tärkeää, rahoitus on säilytettävä ja saatava nykyistä korkeammalle tasolle.
- Alkutuotannon tukiviidakko , mitä sille voisi tehdä ?
- Sukupolvenvaihdokset rahoituksellisesti kevyemmiksi, edes kuten perheyriyksissä
- Rahoitus pitkäjänteisemmäksi, esim Tanska ja pitkät laina-ajat
- 20 vuoden laina-ajat pankeille haasteellisia
- Kansallinen ylpeys, itsetuntoa lisää
- Tulevaisuuden uskoa tarvitaan, maatalous on tulevaisuutta

4.10.2017

Haastatteluissa esille tulleita näkemyksiä, alkutuotanto

- Tulevaisuuden maatilat ovat pääsääntöisesti isoja ja hyvin ammattitaitoiset vetäjät
- Onko neuvonnassa, hallinnossa yms varauduttu tähän ?
- Kenelle tuet kannattaa kohdistaa (esim maan hinta)
- Toimivia maatiloja tulevaisuudessa noin 10 000 (oma näkemykseni.

- kanamunat	30-40 tilaa
- broiler	300 tilaa
- sika	500-600 tilaa
- maito- ja lihakarja	4 000- 5 000 tilaa
- vilja ja muut	5 000 tilaa

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, koulutus, osaaminen

- Mistä tulevaisuuden osaajat
  - Onko elintarvikeosaajien koulutus mikään painopiste
  - Kaikilla eri osa-alueilla puutteita ja haasteita
  - Vientiosaajien koulutuksen puute on selkeä haaste
  - Samoin erityisesti alan korkeakoulutus
  - Siirtyykö tk toiminnot ulkomaille?
  - Digiosaaminen !
-
- Nopeasti Tehtävä Jotakin !

4.10.2017

Haastattelussa esille tulleita näkemyksiä, normisto

- Nykyhallitus tehnyt hyvää työtä
- Ruokaketjuun liittyen ei suuria paineita
- Ei lisätä säädöstä (esim hävikkikeskustelu) ,keskitytään nykyisen säädösten parantamiseen ja vähentämiseen
- Kannustetaan itsesääntelyyn . Kauppa , teollisuus mukana , MTK ? (viranomaiset ?)
- Viranomaisyhteistyön jäykkyys , jopa viranomaispelko
- Yhteistyön riipeys, päätösten nopeus ja aikataulut
- Mieluimmin toiminta mallilla Tarkastajasta kouluttajaksi/valmentajaksi
- Ohjeiden tulkinnan selkeytys ja koulutus

4.10.2017

Muuta

- Vientirenkaita, ja jalostusastetta on saatava nostettua.
- Suomessa tulee keskittyä elintarvikkeissa lisäarvotuotteisiin
- Yhteistyö esim. energia-, vesi- ja ruokasektoreilla
- Vesiviljely voi olla yksi tulevaisuuden ala Suomessa.
- Business Finland strategia suunniteltava ja toteutettava niin, että kestää yli hallituskausien . Oikein toteutettuna hieno asia !
- Ulkomaalaisten merkitys (mm. maahanmuuttajat) huomioitava Suomessa, ja heidän paikallisosaamistaan ja kielitaitoaan tulee hyödyntää paremmin.
- Kilpailukyvyn kannalta oleellista on mindset -tyyppinen ajattelumalli (arvostetaan omaa, arvostetaan ruokaa ja ruuan tekijöitä), digiasiat ja myynti- ja markkinointiosaaminen.

4.10.2017

Toimenpide-ehdotukset

1) Voimakas panostus vientiin

- - ministeriöiden TEM, MMM ja UM on tiivistettävä yhteistyötä perustamalla kansliapäällikkö tason työryhmä
- - ministeriöiden on varattava pitkäjänteinen rahoitus tasoa 3 milj.euroa/ vuosi, aina rullaavasti kolmeksi vuodeksi
- - viennin edistämisesä hyödynnetään korkeinta virkamieskuntaa
- - suurlähetystöt ja kauppakamarit sitoutetaan mukaan
- - päätetään vientimaat, joihin panostetaan, esitys on Kiina, Etelä-Korea, Japani, Saksa ja Ruotsi
- - Pidetään Venäjän vientiluvat kunnossa

4.10.2017

Toimenpide-ehdotukset

1) Voimakas panostus vientiin

- - sitoutetaan ammattitaitoinen vientiorganisaatio
- - Eviran miehitys varmistetaan
- - teollisuudesta selvitetään halukkaat osallistujat
- - vientiyhteistyö muiden toimialojen kanssa kohdemaissa
- - yritysytteistyötä viennissä esim. ”mallia Parman kinkku”

4.10.2017

Toimenpide-ehdotukset

2) Alkutuotanto

- - tiettyjen tukien jatkuvuuden turvaaminen mm ehkä yli sopimuskausien
- - sukupolvenvaihdokset ja niiden rahoitus
- - pitkät laina-ajat 20 vuotta ,valtion takuilla saisi pankit mukaan
- - kiinteistövero pois maataloudelta tai ainakin oleellinen alennus
- - energiaveronalennuksia jatketaan
- - investointituet vähintään entiset tasot
- - maatalouden perustutkimuksen turvaaminen
- - byrokratian vähentäminen , Mavi
- - räikeimmät sanktiot pois, luomun byrokratian purku
- - hallinnon valmistautumien pienempään aktiivitilamäärään

4.10.2017

Toimenpide-ehdotukset

3) Ruokaketjun arvostus

- MMM:n johdolla selvitys mitä tehdään, miten arvostusta parannetaan

4) Osaaminen ja koulutus

- OPM kanssa

5) Ruokahävikki

- - eri toimijoiden oma tehokkuus, päiväykset , ohjeistukset
- - kotitaloushävikki

1

6) Kalan kasvatusta ja vesiviljelyä

- Panostus toimilupiin ja niiden jatkuvuuteen
- Investoinnit

4.10.2017

Kiitos !

4.10.2017

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

#ruoka2030

mmm.fi/ruoka2030

A National Food Strategy for Sweden 2030

– more jobs and sustainable growth throughout the
country

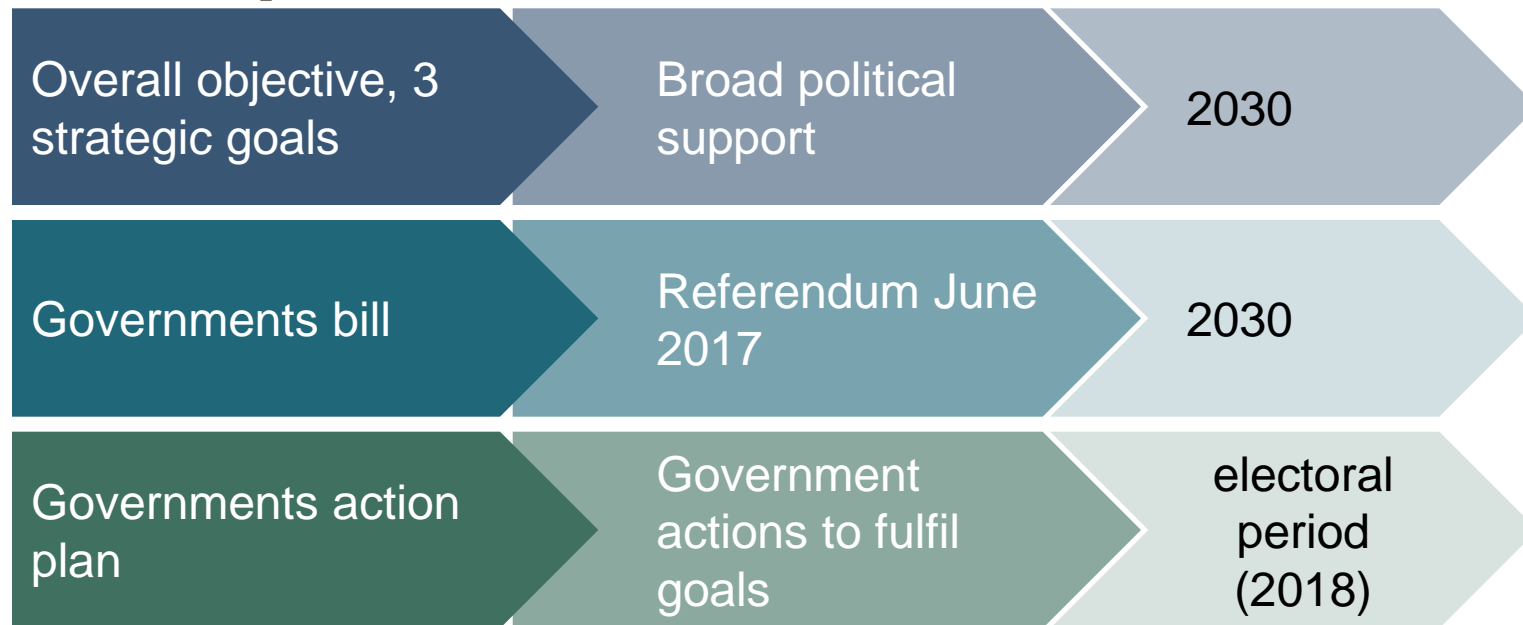
Gustav af Wetterstedt

A national food strategy for Sweden - towards 2030

National food strategy – 3 components

Overall objective

a competitive food chain where the total food production increases

...achieving relevant national environmental objectives...

...generate growth and employment...

...contribute to sustainable development...

...meet consumer demand...

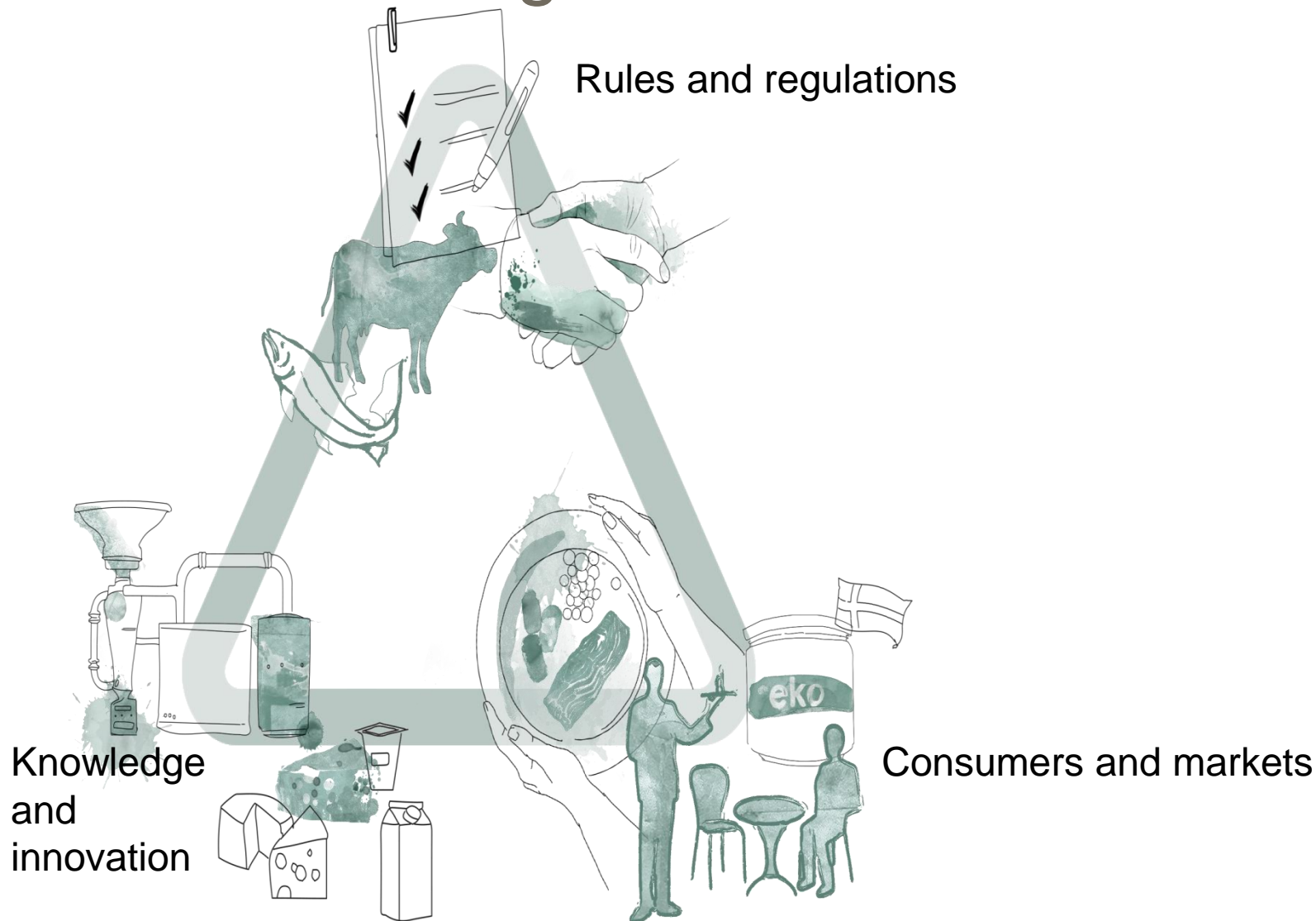
...contribute to a higher level of self sufficiency...

...reduce vulnerability in the food chain.

Objectives for strategic areas

Rules and regulations

Reduce administrative costs
Facilitate to do right
Appropriate and equivalent controls

Consumer and markets

Meet consumer needs and demands

Make informed choices

Increased export

Organic production and consumption

Knowledge and innovation

Increase coordination within the food sector
Develop and formulate need for research and innovation
Advice and skills development, education and training
Attractiveness

Governments action plan – Implementation and actions

Thank you for your attention!

#ruoka2030

mmm.fi/ruoka2030

Suomi-ruokaa meille ja maailmalle #ruoka2030 Toimeenpanosuunnitelman tilannekatsaus

4.10.2017

Anna-Leena Miettinen

4.10.2017

Toimeenpanosuunnitelma

- Päivitettävä versio sivulle mm.fi/ruoka2030
- Toimenpiteittäin:
  - vastuutaho
  - kytkös eduskunnan kannanottoon
  - priorisointi Ruoka2030-verkkoriihen pohjalta
  - aikataulu:
    - mitä tehty 18.1.2016 jälkeen
    - mitä vielä tehtävä 2020 mennessä
    - mitä vielä tehtävä 2030 mennessä

4.10.2017

Toimeenpanosuunnitelma kytkökset

- Maaseutuohjelma sellaisenaan vastaa moniin ehdotuksiin (koulutus, neuvonta, yritystuet, maatalousinvestoinnit, ympäristökorvaukset, luomutuet, yhteistyö, erilaiset hankkeet)
- Sinisen biotalouden kansallinen kehittämissuunnitelma (painopisteenä vesiosaaminen) toimeenpanovaiheessa, hankkeiden rahoitushaku käynnissä, Pohjoismaiden sinisen biotalouden tiekartta hyväksytty.

4.10.2017

Eduskunnan kannanotto

1. **Ruokamarkkinoiden** aidon toimivuuden ja kilpailullisuuden edistäminen, tasapuolisesta kilpailuasetelmasta huolehtiminen tarvittavin lainsäädäntötoimin
2. Numeeriset tavoitteet elintarvikeketjun **ruokahävikin vähentämiselle**, päiväysmerkintöjen uusimistarpeen selvittäminen
3. **Ennakkovaikuttamisen** systemaattinen lisääminen ja tehostaminen **EU-lainsäädännön** valmistelussa
4. Riittävät resurssit **elintarvike- ja veden viennin** pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen edistämiseen
5. Kotimaisen ruoan ja **lähiruoan pienimuotoisen jalostuksen** helpottaminen

4.10.2017

1. Ruokamarkkinoiden toimivuus

- Ruokaketjun selvitysmiehen raportti 2.7.
- VNP julkisista elintarvike- ja ruokahankinnoista: Opas vastuullisista elintarvikehankinnoista ja kriteeristön perehdytyskiertue käynnissä (Motiva ja EkoCentria)
- MMM asettaa työryhmän, joka luo pohjaa elintarvikemarkkinalaille ja ruokavaltuutetun viralle ja johon jäseniksi OM, TEM, KKV sekä pysyviksi asiantuntijoiksi MTK, SLC, ETL, PTY, MaRa (tiedote 26.9.)

4.10.2017

1. Ruokamarkkinoiden toimivuus

- **MMMa 218/2017 eräiden elintarvikkeiden alkuperämaan ilmoittamisesta(1.6.2017-31.5.2019)**
  - elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan sekä maidon ja maitotuotteiden ainesosana käytetyn maidon alkuperämaan ilmoittaminen
    - valmiiksi pakatut elintarvikkeet, jotka valmistettu Suomessa
  - Hyvää Suomesta -merkki -> lihan tai maidon alkuperämaata ei tarvitse erikseen ilmoittaa

4.10.2017

1. Ruokamarkkinoiden toimivuus

- ehdotus - alkuperämaan ilmoittaminen tarjoilupaikoissa
  - tarjoilupaikoissa tarjottavien aterioiden ainesosana käytetyn lihan (nauta, sika, lammas ja vuohi, siipikarja, hevonen, poro, riista) ja kalan (pyydetty ja viljelty) alkuperämaan tai -alueen ilmoittaminen
  - ehdotus oli lausuntokierroksella 20.8.2017; muokataan parhaillaan saatujen kommenttien pohjalta; **notifioitava** komissiolle ja muille jäsenvaltioille -> asetus voidaan antaa aikaisintaan vuoden vaihteen jälkeen

4.10.2017

1. Ruokamarkkinoiden toimivuus

- Ruoanarvostuskampanjan toimija valittu 09/2017
markkinointitoimisto Kitchen Oy; kampanja käynnistyy 01/2018
  - Koululaiset, etenkin yläkouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa
  - Opettajat
  - Pääkaupunkiseudun/kasvukeskusten/kaupunkien asukkaat < 35-v.
  - Maatalousyrittäjille suunnattu somekoulutus, jonka avulla kannustetaan ja opetetaan yrittäjiä omatoimiseen markkinointiin ja tiedotukseen.
- ”Ruokafaktasivusto” tulossa syksyllä 2017 (Luke ja Evira); kieliversioiden määrä pohdinnassa

4.10.2017

2. Ruokahävikin vähentäminen

- Valtakunnallinen MMM:n rahoittama hävikkiviikko 11.-17.9. (Kuluttajaliitto ja Motiva, oppilaitokset, jäteyhtiöt).
- Hävikin numeeriseksi vähennystavoitteeksi esitetään -50 % vuoden 2012 tasosta.
- Vähennystavoite noudattaa YK:n Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteita, joihin komissio ja EU-parlamentti tähtäävät.
- Päiväysmerkinnät ovat osa menossa olevaa elintarvikelain kokonaisuudistusta (voimaan 2019),
- Myös komissio pureutuu päiväysmerkintöihin hävikin näkökulmasta (Food Waste and Loss Platform 7.11.)

4.10.2017

2. Ruokahävikin vähentäminen

- VN-TEAS -hanke Lex Foodwaste (lainsäädäntötarkastelu hävikin vähentämiseksi) - tulokset 12/2017
- Wastestimator (työkalu hävikin mittaamiseen kotitalouksissa ja ruokapalveluissa) hankkeen tulokset (2017) osoittavat ruokapalveluiden hävikin vähentyneen 20 %.
- YM: valtakunnallinen jätesuunnitelma 'VALTSU'
- Vapaaehtoiset sitoumukset: toimijoiden aktiivisuus näkyväksi esim. kirjalliset sopimukset lahjoittaja-hyväntekeväisyysjärjestö, kuluttajan huomioiminen (pakkaus, pakkauskoko, päiväysmerkinnät, viestintä).
- Lakialoite LA 29/2016
  - Yli 100 kansanedustajaa allekirjoitti lakialoitteen elintarvikelain (23/2006) muuttamisesta siten, että myynnistä tai käytöstä poistuva syömäkelpoinen elintarvike pyritään asettamaan jaettavaksi tai muuten käyttämään hyödyksi. Aloitteen tarkoituksena on vähentää ruokahävikkiä ja muun elintarvikeperäisen jätteen määrää.
  - Vaikutustendarviointi esitti, että ruokalahjoitukset ravintoloista lisääntyisivät, muuten hävikki ei vähenisi.

4.10.2017

5. Ruoan pienimuotoinen jalostus

- Kotimaisen ja lähiruoan pienimuotoisen jalostuksen helpottamista selvitetään elintarvikelain kokonaisuudistuksen yhteydessä.
- Lisäksi Evirassa käynnissä hanke, jossa selvitetään lihantarkastusmaksujen kohtuullistamista

4.10.2017

3. Ennakkovaikuttaminen EU:ssa

- CAP-vaikuttaminen, jotta erityispiirteet huomioidaan
  - eri yhteyksissä on tuotu esiin Suomen kantoja
  - tehtävä tarkempia kirjallisia ehdotuksia kun tiedonantojen perusteella nähdään komission linjauksia
- osallistutaan aktiivisesti eläin- ja kasvinterveyden kv yhteistyöhön, kansainvälisen kasvinterveysvuoden 2020 järjestämiseen (Suomen aloite) ja kv standardien ja EU-säädösten kehittämiseen.

4.10.2017

4. Elintarvikeviennin resursointi

- MMM ohjannut kärkihankerahaa Eviran markkinoillepääsyselvityksiin sekä pk-yritysten neuvontaan.
- MMM rahoittanut vuonna 2017 Food from Finland -ohjelmaa, jatkorahoitus VN:ssa selvitettävänä.
- MMM rahoittanut Kiinaan elintarvikeasioihin perehtyneen attasean (Food and Agriculture Counsellor).
- Vientikoulutusohjelman hankehaku päättyi 29.9.: kaksi hakemusta

4.10.2017

Tilanne 4.10.2017 / Ote kilpailukykykokonaisuudesta

Ruokapoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelma ja seuranta 2016-2020/2030

NRO	Luku	Selonteon osa-alue	Toimenpide	Vastuutahot	Kytös eduskunnan kannanottoon	Priorisointi 1-25 Ruoka2030 toimeenpanokyselyn pohjalta ja aikataul	Mitä tehty 18.1.2016 jälkeen	Mitä vielä tehtävä 2020 mennessä?	Mitä vielä tehtävä 2030 mennessä?
71	8	Kilpailukyky	Kehitetään vientiosaamiseen tähtäviä ohjelmia ja koulutusta sekä tukipalveluja sekä niiden saatavuutta. Hyödynnetään muilla toimialoilla syntyneitä osaamista elintarvikemyynnin kehittämiseksi.	MMM/EUKA, MARY, LUVÉ, MAKE, Tekes	"Eduskunta edellyttää, että VN varaa riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit elintarvikkeiden ja veden viennin pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen edistämiseen."	1. Suomalaisen ruoan kansainvälinen markkinointi	Food from Finland -ohjelman toimenpiteet ja resurssointi, Viennin kärkihankkeet, pk-vientihanke, vientivalvonta. Vientitoimintojen jatkon pohdinta.	Vientitoimintojen vakiinnuttaminen	
72	8	Kilpailukyky	Edistetään erityisesti korkean jalostusasteen tuotteiden vientiä. Näin vahvistetaan kotimaista tuotantoa ja hyödynnetään kansainvälisten markkinoiden tarjoamat mahdollisuudet.	MMM/EUKA, MARY, LUVÉ, MAKE, TEM	"Eduskunta edellyttää, että VN varaa riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit elintarvikkeiden ja veden viennin pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen edistämiseen."	4. Viennissä keskitytään korkean jalostusasteen tuotteisiin	Food from Finland -ohjelman toimenpiteet ja resurssointi		
73	8	Kilpailukyky	Huolehditaan siitä, että viranomaisilla on edellytykset todentaa virallisten vientivaatimusten täyttyminen ja osallistua markkinoiden avaamiseksi välttämättömien viranomaistietojen toimittamiseen kolmansille maille.	MMM/EUKA, MARY, LUVÉ, MAKE	"Eduskunta edellyttää, että VN varaa riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit elintarvikkeiden ja veden viennin pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen edistämiseen."	7. Hallinnollisten ja teknisten esteiden purku viennistä	Vientivalvonnan kehittäminen. Vientitoimintojen jatkon pohdinta.	Vientitoimintojen vakiinnuttaminen	
74	8	Kilpailukyky	Kehitetään vientiä ja kansainvälistä kauppaa tukevat digitaaliset järjestelmät.	MMM/EUKA, MARY, LUVÉ, MAKE	"Eduskunta edellyttää, että VN varaa riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit elintarvikkeiden ja veden viennin pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen edistämiseen."		Kesko käynnistää verkkokaupan yhteistyössä Alibaban kanssa, E-cert, E-control, sähköiset vientitodistukset		
75	8	Kilpailukyky	Edistetään vesiosaamisen ja -teknologian vientiä.	MMM/ELKA ja LUVÉ, TEM, YM, SYKE, LUKE, VTT, Ely-keskukset. Evira, Finpro, kunnat, STM ja THL, rahoittajat	"Eduskunta edellyttää, että VN varaa riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit elintarvikkeiden ja veden viennin pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen edistämiseen."	10. Veden, vesiosaamisen ja -teknologian viennin edistäminen	Sinisen bionalouden kansallinen kehittämissuunnitelma (painopisteenä vesiosaaminen) toimeenpanovaiheessa, hankkeiden rahoitushaku käynnissä, Pohjoismaiden sinisen bionalouden tietkartta hyväksytty. Food from Finland.		

#ruoka2030

mmm.fi/ruoka2030

